

DRAAIBOEK

voor heropstart van de lessen van de
basis- en secundaire scholen

update 27 mei

Waarom dit draaiboek?

De coronacrisis plaatst iedereen voor enorme uitdagingen. Ook onderwijsprofessionals, leerlingen, ouders en het brede ondersteunende netwerk. Het begon met de plotse schorsing van de lessen op school. Na de paasvakantie zijn leraren begonnen met het 'preteachen' van nieuwe leerstof op afstand. Dat gebeurt grotendeels digitaal.

Dit draaiboek is in eerste instantie een houvast ruim vooraf voor individuele scholen voor de exitstrategie¹. Je kan hiermee checken of je al aan alle aspecten van een herstart in jouw school gedacht hebt, ook als je daar nu al proactief mee bezig bent. Dit draaiboek zal jou ook helpen om te bepalen wat in jouw situatie mogelijk is. Ga erover in overleg met je preventieadviseur en het lokaal overlegcomité en maak op basis van een risicoanalyse goede keuzes.

Jouw schoolspecifieke keuzes hebben soms ook implicaties voor andere scholen. Leerlingen veranderen namelijk soms van school en dragen de beslissing van hun vorige school mee. Ook daar houdt dit draaiboek rekening mee. Het zet de neuzen in dezelfde richting, met respect voor de professionaliteit en autonomie van scholen.

Bij de ontwikkeling van dit draaiboek zijn veel partners betrokken: pedagogische experts, de onderwijsverstrekkers, vakorganisaties, de CLB-netten, de onderwijsadministratie, het kabinet Onderwijs, overkoepelende ouderverenigingen en Gezinsbond, verscheidene welzijns- en gezondheidspartners op Vlaamse en federaal niveau. Bij de uitrol zullen veel partners de scholen ondersteunen: de CLB's, de pedagogische begeleidingsdiensten, de onderwijsinspectie ... Je staat er als school niet alleen voor.

De handvatten in dit draaiboek gelden grotendeels voor alle gewone en buitengewone basis- en secundaire scholen². Waar nodig is er duidelijk nuance aangebracht naargelang het onderwijsniveau.

Wijzigingen zijn aangeduid met een arcering.

Dit is een dynamisch document.

¹ Dit draaiboek is een dynamisch document dat, wanneer nodig, verfijnd en aangepast wordt.

² Voor het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs wordt een apart draaiboek opgesteld.

Timing exitstrategie basis- en secundair onderwijs

De scholen moeten de kans krijgen om dit schooljaar nog alle leerlingen weer naar school te laten komen. Het gaat hier om een maximumscenario. Scholen bepalen echter zelf, binnen de aangepaste veiligheidsmaatregelen, welke uitbreiding voor hen haalbaar en doenbaar is, zowel qua leerjaren, timing als het aandeel onderwijstijd op school. Hierbij moet rekening gehouden worden met de beschikbaarheid van personeel en infrastructuur.

Wie krijgt les op school?

Kleuteronderwijs

Maximumscenario vanaf dinsdag 2 juni:

Het kleuteronderwijs wordt voltijds heropgestart. Kleuters kunnen dus maximaal 5 lesdagen per week naar school. In scholen die voor dit scenario kiezen, vervalt uiteraard de dagopvang voor kleuters.

Instappers kunnen ook mee starten in de klas.

Lager Onderwijs

Maximumscenario vanaf vrijdag 5 juni:

Volledige klassen kunnen heropenen. Daartoe versoepelen de afstandsregels in de klas: de perimetervoorwaarde van 4 m² per leerling vervalt. De klasgroep is de contactbubbel.

Secundair Onderwijs

Maximumscenario vanaf dinsdag 2 juni:

- De leerlingen van het 2de en 4de jaar secundair kunnen, bovenop de laatstejaars die eerder al hervatten, maximaal 2 volle of 4 halve dagen per week naar school.
- Leerlingen van het 1ste, 3de en 5de jaar gewoon secundair onderwijs nodig je enkele dagen (minstens 1 dag) uit op school, om samen het schooljaar in de vertrouwde klas te kunnen afsluiten. Hetzelfde geldt voor leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs die nog niet herstart zijn.
- Leerlingen met specifieke leernoden uitnodigen op school blijft mogelijk.

Buitengewoon Onderwijs

Het buitengewoon onderwijs kan in de mate van het mogelijk verder heropstarten naargelang de noden.

Algemene uitgangspunten

Deze 5 uitgangspunten lopen als een rode draad door dit draaiboek:

1. [De gezondheid en veiligheid van onderwijsprofessionals en leerlingen staan voorop.](#)
2. [De scholen zijn de eerste regisseur voor het onderwijsproces en kunnen rekenen op de ondersteuning van pedagogische begeleiding en andere onderwijsactoren.](#)
3. [2019-2020 is voor niemand een verloren schooljaar.](#)
4. [Na de herstart van de lessen op school wordt de onderwijstijd tot het einde van het schooljaar gemaximaliseerd.](#)
5. [Er is garantie op een faire evaluatie voor alle leerlingen.](#)

Uitgangspunt 1: De gezondheid en veiligheid van onderwijsprofessionals en leerlingen staan voorop.

Een nul-risico bestaat niet, dat is ook zo in niet-coronatijd. Maar zonder voldoende ruime medische garanties herstart het onderwijs op school niet. De overheid neemt enkel minimale én beheerste risico's. Een heropstart gebeurt in samenspraak met en op advies van de experts die de globale exit-strategie bepalen. De expertgroep over de exitstrategie (de GEES), o.l.v. prof. dr. Erika Vlieghe, gaf positief advies over het draaiboek. Elke heropstart zal gepaard gaan met het nemen van een aantal noodzakelijke veiligheidsmaatregelen.

Ook de mentale gezondheid van onderwijsprofessionals en leerlingen verliezen we niet uit het oog. Ondanks de overmachtssituatie, die angst en onzekerheid creëert, blijven scholen doen waar ze goed in zijn: preteaching én onderwijs op school organiseren, vaak in combinatie met opvang. Dat is een bijzondere uitdaging, waarvoor scholen waardering en ondersteuning verdienen.

Uitgangspunt 2: De scholen zijn de eerste regisseur voor het onderwijsproces en kunnen rekenen op de ondersteuning van pedagogische begeleiding en andere onderwijsactoren.

Vlaanderen mag trots zijn op haar scholen. Ze bewijzen zich keer op keer in internationaal onderzoek. Ook uit onderzoek blijkt hoeveel vertrouwen de burger heeft in ons onderwijs.

Ook in corona-tijd bewijzen scholen dat zij het best geplaatst zijn om het onderwijsproces in goede banen te leiden en dat ze snel kunnen schakelen. Meer dan ooit geldt dus het vertrouwen in de professionaliteit en kwaliteit van de scholen en respect voor hun autonomie.

Uitgangspunt 3: 2019-2020 is voor niemand een verloren schooljaar.

Vóór 13 maart, de dag waarop de corona-maatregelen ingingen, was veel leerstof al gegeven en waren al veel evaluaties gebeurd. Op die basis werken scholen de rest van dit schooljaar verder.

Maar ook in het schooljaar 2020-2021 dragen scholen de pedagogische gevolgen van de corona-crisis nog mee. Scholen ontwikkelen een planmatige aanpak voor de start van het nieuwe schooljaar die toelaat gericht in te spelen op de gevolgen van de corona-crisis op hun leerlingen en die zo goed en zo snel mogelijk weg te werken.

Uitgangspunt 4: Na de herstart van de lessen op school maximaliseren we de onderwijstijd tot het einde van het schooljaar.

Door de schorsing van de lessen op school vanaf midden maart ging onderwijstijd verloren. Daarom is het motto voor de rest van het schooljaar: onderwijstijd maximaliseren. Dat begint met de periode van 'preteaching' na de paasvakantie. Leerlingen verwerven vanaf dan de essentiële leerstof in eerste instantie op afstand. Ook voor de rest van het schooljaar zullen scholen zich moeten beperken tot essentiële leerstof en zich de vraag stellen: welke leerstof hebben onze leerlingen nu écht nog nodig om naar een volgend leerjaar over te gaan?

Zodra de lessen terug op school doorgaan, komt de leraar in de eerste plaats op die leerstof terug in de klas, met als doel dan sneller tot de kern te komen én te differentiëren. De leraar heeft ook expliciete aandacht voor die leerlingen die een achterstand opbouwden tijdens de preteaching-fase. Ook voor de leerjaren en leerlingengroepen voor wie het onderwijs op school nog niet herstart, is deze aandacht nodig.

We gaan ervan uit dat leren voor de rest van het schooljaar voor sommige leerlingen nog via blended learning zal gebeuren, dus via een mix van leren met en zonder technologie. Bijvoorbeeld: een combinatie van e-learning en klassikaal leren op school. Voor het tweede en vierde jaar secundair onderwijs is de herstart einde mei of begin juni in zicht, mits de heropstart in andere maatschappelijke sectoren gunstig wordt geëvalueerd en lessen op school hernemen voldoende veilig wordt geacht. Voor de resterende leerjaren en leerlingengroepen is dat perspectief er nog niet. We zijn daar als onderwijsveld mede afhankelijk van de beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad. De onderwijstijd maximaliseren en 2019-2020 voor niemand een verloren schooljaar laten zijn, zijn dus bijzondere uitdagingen.

Uitgangspunt 5: We garanderen een faire evaluatie voor alle leerlingen.

Leren is voor de rest van dit schooljaar belangrijker dan evalueren. Zowel in de preteachingfase als na de herstart van de lessen op school komt het erop aan de onderwijstijd te maximaliseren. Als je tijd stopt in evalueren, doe dat dan vooral formatief, met als doel het individuele leertraject van leerlingen op te volgen en hun daarover feedback te geven. Op welk ogenblik er nog summatieve toetsen kunnen volgen, hangt in grote mate samen met het exit-scenario dat zal uitgevoerd worden. 2019-2020 was voor iedereen in onderwijs speciaal en stresserend. Zorg ervoor dat alle

leerlingen een faire evaluatie krijgen. Geef elke leerling genoeg kansen om zich te bewijzen. Zorg ervoor dat de eventuele summatieve evaluaties transparant, eerlijk, billijk, behoorlijk en passend zijn. Geef leerlingen zo nodig het voordeel van de twijfel.

Thema's

Het afwegingskader hieronder bestaat uit 5 thema's waarover scholen het best nadenken vóór de herstart van het onderwijs. Het is gebaseerd op internationaal wetenschappelijk onderzoek en gedragen door alle onderwijspartners.

Dit zijn de 5 thema's:

1. Veiligheid
2. Mensen
3. Leren
4. Organiseren
5. Evalueren en attesteren

Het thema veiligheid staat centraal en vormt het vertrekpunt voor alle beslissingen die scholen achtereenvolgens nemen (en bijsturen) omtrent de andere 4 thema's.

Binnen de 5 thema's wordt in dit draaiboek steeds dezelfde opbouw gebruikt:

- Uitgangspunten: een specificering van de 5 algemene uitgangspunten (zie hoger)
- Maatregelen: verplicht te volgen door alle scholen
- Adviezen¹ : richtinggevend, maar niet verplicht te volgen en afhankelijk van lokale context
- Ondersteunende vragen: aspecten waarover de school zelf het denkproces moet opvatten (cf. geheugensteuntjes).

¹ In de eerste versie van het draaiboek werden adviezen richtlijnen genoemd. Maar het onderscheid tussen maatregelen en richtlijnen was niet duidelijk voor vele lezers. Vandaar dat we dit voortaan adviezen noemen.

[Toepassingsgebied](#)
[Uitgangspunten](#)
[Verplichtingen](#)
[Adviezen](#)
[Opvang](#)
[Praktijkvakken](#)
[Buitengewoon onderwijs](#)
[Zieke kinderen](#)
[Internaten](#)

1. VEILIGHEID

Toepassingsgebied

- Basis- en secundair onderwijs
- Bijkomende adviezen voor:
 - Opvang
 - Praktijkopleidingen
 - Buitengewoon onderwijs
 - Onderwijs aan zieke kinderen en permanent onderwijs aan huis
 - Internaten

Uitgangspunten

- Je school herstart enkel als dat op een voldoende veilige en haalbare manier kan. Als je alle voorwaarden rond veiligheid kan naleven, wordt verwacht dat je de lessen hervat vanaf 15 mei. Hoe je de onderwijstijd concreet invult, beslis je als school autonoom.
- De veiligheid van alle leerlingen en personeel is een **absolute basisvoorwaarde** bij de heropstart van de scholen. We houden ook rekening met zieke personeelsleden en leerlingen die niet op school aanwezig kunnen zijn. We voorzien maatregelen voor de fysieke veiligheid én voor het mentale welbevinden.
- We ambiëren een zo veilig mogelijke schoolomgeving, waarbij we het risico op besmetting maximaal proberen in te dijken. De lokale risicoanalyse is hierbij het vertrekpunt. Er kan van de adviezen in dit draaiboek worden afgeweken in samenspraak met de interne preventiedienst op voorwaarde dat er even veilige alternatieven worden aangereikt.
- Zieke kinderen en zieke personeelsleden blijven thuis. We harnemen de richtlijnen uit de periode voor de schorsing van de lessen¹.
- Wie ziek wordt op school, wordt in afzondering gezet, gaat naar huis en laat zich testen bij de huisarts of in een triagecentrum. Als de test positief is, wordt iedereen met wie de zieke contact had, opgespoord (contact tracing). De CLB's kregen een opdracht in het kader van dit contactonderzoek. Als school word je door je CLB aangesproken als er bij jou maatregelen worden genomen. Ook de arbeidsarts wordt geïnformeerd.
- Mondmaskers voor personeel in alle onderwijsniveaus en leerlingen vanaf het secundair onderwijs zijn verplicht.
- Beperk de opdracht van het personeel zo veel mogelijk tot 1 school. Maak hierover afspraken met de andere betrokken scholen.

¹ In de afgelopen periode lag de focus vooral op de afschakeling van ons onderwijsaanbod. Vandaag vooral op de heropbouw. En daarvoor hebben we alle krachten nodig, anders moeten gaten gevuld worden door collega's die al overbelast zijn. Solidair pakken we de heropening succesvol aan. Personeelsleden die ziek zijn, blijven thuis. Ze bezorgen vanaf nu weer een ziekteattest aan hun werkgever, net zoals dat vóór de schorsing van de lessen het geval was

- Risicogroepen
 - Leerlingen die tot de [risicogroep](#) behoren, vragen aan de behandelende arts of aanwezigheid op school kan. Indien de leerling niet op school kan aanwezig zijn, volgt hij verder [afstandsonderwijs](#).
 - Wanneer een leerkracht zich wenst te beroepen op code D046, meldt hij/zij dat aan de werkgever. Deze kan een attest vragen waarin een arts bevestigt dat het betrokken personeelslid tot de risicogroep behoort vooraf de gevraagde code toe te kennen. De werknemer kan in dat geval van thuis werken.
- GEES geeft aan dat het samenleven met personen die tot de risicogroep behoren, geen obstakel vormt voor aanwezigheid op school. Behalve als de behandelende arts van de risicopatiënt dit anders beoordeelt (code D046). De aangepaste lijst van [risicogroepen](#) vind je hier.
- Vanaf 15 mei start je opnieuw met de registratie van je leerlingen, bij voorkeur dagelijks. Die informatie laat AGODI toe:
 - Op te volgen hoeveel leerlingen hoeveel dagen per week aanwezig zijn. Dat helpt het effect van de fysieke aanwezigheid (en de bijbehorende mobiliteit) op de evolutie van het coronavirus in te schatten en te evalueren.
 - De evolutie van de afwezigheden door ziekte (code Z) bij de leerlingen op te volgen.
- Er zijn tijdelijk 2 nieuwe codes: N (leerling aanwezig in de opvang op school) en X (leerling is niet op school en wordt niet op school verwacht). Ze zijn beschikbaar in je schooladministratiepakket, zodra de softwareleveranciers de aanpassingen doorvoeren.
- Leerlingen die niet naar school komen omdat hun ouders en/of zij zelf bang zijn, kan je wettigen met code P. Zo kan je het CLB, interne leerlingenbegeleiding of zorgcoördinator inschakelen en angstgevoelens bespreekbaar maken. Gebruik in deze context best dus geen code B, zodat je kwetsbare leerlingen niet extra treft door het mogelijke verlies van hun schooltoelage.
- Lees meer in de nieuwe omzendbrief NO/2020/01.

De stimulerende en bemiddelende rol van de onderwijsinspectie

- Doel:
 - wanneer een bestuur twijfelt over de kwaliteit van de vooropgestelde preventiemaatregelen kan de onderwijsinspectie haar inspirerende rol opnemen en stimuleren om de risicoanalyse zo volledig of zo doeltreffend mogelijk te maken
 - wanneer er geen consensus wordt gevonden binnen het bevoegde orgaan, kan de onderwijsinspectie een bemiddelende rol opnemen.¹

¹ Indien er na bemiddeling van de onderwijsinspectie geen akkoord gevonden wordt, kan men zich richten tot de inspectie Toezicht Welzijn op het Werk.

- Hoe?
 - de inspecteur screent van op afstand de documenten die worden aan-geleverd
 - de inspecteur gaat ter plaatse of neemt contact met de interne dienst

Verplichtingen

- 3 basisregels
 - [Probeer contactbubbels maximaal te respecteren. Hou hierbij rekening met wat haalbaar en doenbaar is voor iedereen.](#)
 - [Social distancing](#) (1ste beschermingsniveau, art. 5 welzijnswet).
Social distancing is niet verplicht
 - In het kleuteronderwijs tussen kleuters onderling en tussen personeels-leden en kleuters
 - In het lager onderwijs tussen leerlingen onderling
 - [Handhygiëne](#)
- Voorzien van persoonlijke beschermingsmiddelen (2de beschermingsniveau)
 - Welke bescherming?
 - Mondmaskers
 - Het gebruik van plexiglas in de klaslokalen of een faceshield kan een alternatief zijn voor het dragen van een mondmasker door de leraar tij-dens het lesgeven vooraan in de klas.
 - Handschoenen
 - Voor wie?
 - Mondmaskers voor personeel in alle onderwijsniveaus en leerlingen vanaf het secundair onderwijs zijn verplicht behalve:
 - In het kleuteronderwijs tijdens contacten tussen personeelsle-den en kleuters. Om pedagogische en sociale redenen is het niet aangewezen leerkrachten te verplichten een masker te dragen bij kleuters.
 - Tijdens de speeltijden in open lucht op voorwaarde dat er vol-doende afstand bewaard wordt.
 - Tijdens het lesgeven vooraan de klas, op voorwaarde dat er vol-doende afstand bewaard wordt tussen de leraar en de leerlingen (en tussen de leraar en eventueel andere personeelsleden).
 - Het gebruik van een mondmasker tijdens de rondgang in de klas en buiten het klaslokaal, blijft wel verplicht.
 - Handschoenen voor onderhoudspersoneel, buspersoneel en verzorgend personeel.
 - Op voorwaarde dat het personeel vertrouwd is met het gebruik ervan en vooral de handschoenen correct kan verwijderen. Indien dat niet zo is, is het aangewezen maximaal in te zetten op het wassen van de handen met zeep of alcoholgel.
 - Leerlingen uit het basisonderwijs (ook al zijn ze 12+) hoeven geen mondmaskers te dragen.
- Geef personeel en leerlingen duidelijke instructies over wat te doen bij besmetting

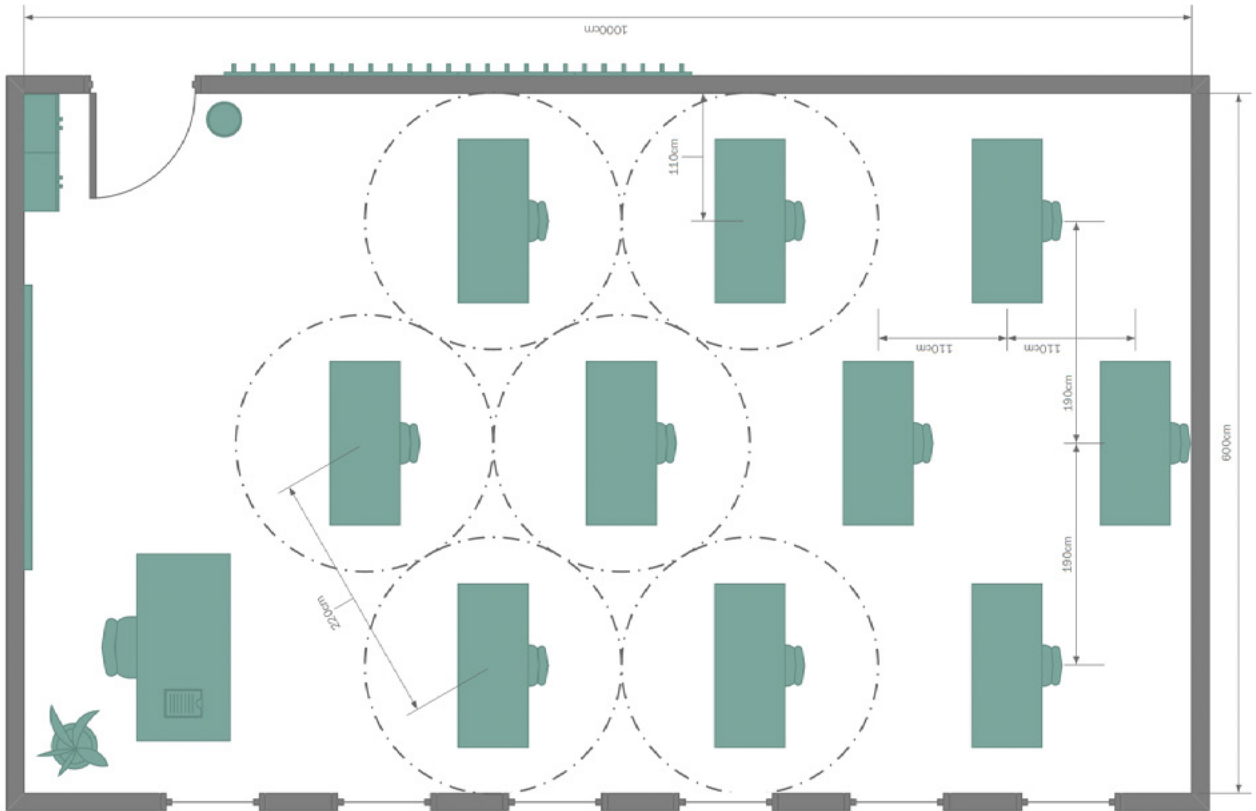
(zie procedures contact tracing).

- Betrek de interne preventieadviseur meteen bij de organisatie van de heropstart.
- Pas dit draaiboek toe op je eigen schoolomgeving op basis van de lokale risicoanalyse. Laat je hierbij ondersteunen en adviseren door de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk en het CLB. De risicoanalyse wordt met andere woorden opgemaakt door het schoolbestuur in samenwerking met de interne preventiedienst, de externe preventiedienst en het CLB. Bespreek de risicoanalyse op het bevoegde onderhandelingscomité. Je kan je laten inspireren door voorbeelden maar de risicoanalyse moet lokaal (op het niveau van het individuele school en dus niet per schoolbestuur of scholengemeenschap) uitgevoerd worden
- Hou in de risicoanalyse en bij het nemen van preventiemaatregelen naast de fysieke veiligheid absoluut ook rekening met het mentale welzijn van personeel en leerlingen. Deze periode heeft een onmiskenbare impact op de psychosociale belasting van personeel en leerlingen.
- Maak daarom afspraken met het CLB. Zorg dat de contactgegevens van het CLB (CLB- chat), interne leerlingenbegeleiders en andere aanspreekpunten voor iedereen vlot beschikbaar zijn.
- Maak afspraken met de afdeling psychosociaal welzijn van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk. Zorg dat de contactgegevens van de externe en interne preventiedienst en de interne vertrouwenspersonen voor iedereen vlot beschikbaar zijn.
- Houd rekening met de lange periode waarin leerlingen en personeel elkaar niet gezien hebben (ook in kader van het naleven social distancing net na de heropstart)
- Voorzie de nodige tijd voor de risicoanalyse en het uitvoeren van de preventiemaatregelen.

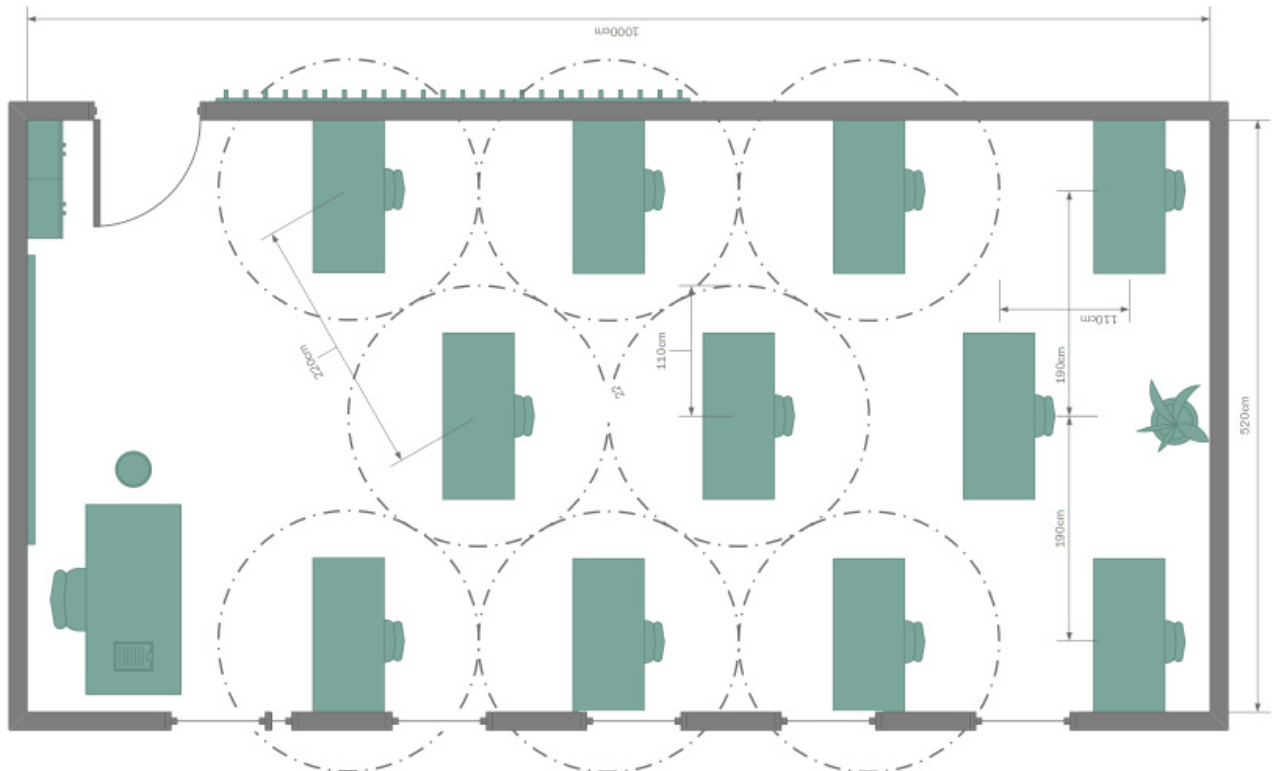
Verplichtingen voor fysieke organisatie

- Zet in op een combinatie van de 4 cruciale elementen:
- Contactbubbels met vaste groepen. Uit recent wetenschappelijk onderzoek blijkt dat kinderen niet de motor zijn van de verspreiding van het virus.
 - In het secundair onderwijs: contactbubbels van een 10-tal leerlingen met een maximum van 14 leerlingen
 - In het kleuter- en lager onderwijs: de klasgroep is de contactbubbel
 - De klasbubbel kan met verschillende volwassenen contact hebben, doch dit wordt in de mate van het mogelijke beperkt tot het noodzakelijke in functie van o.a. pedagogische en hygiënische noden.
 - Deze groottes zijn belangrijk in functie van contacttracing.
 - Deze voorwaarde doet geen afbreuk aan de voorwaarde van 4m² per leerling (zie verder) in het secundair onderwijs. Je klasgroepen halveren zal hier dus meestal aan de orde zijn.
 - Voorzie voor elke groep een vast klaslokaal en een vaste plek voor elke leerling.

Voorbeeld klaslokaal met oppervlakte 60m²

Voorbeeld klaslokaal met oppervlakte 52m²

- Bewaar zoveel mogelijk afstand ([social distancing](#))
 - Minimumafstand tussen persoon in kader van social distancing: 1,50 meter
 - Social distancing is niet verplicht
 - In het kleuteronderwijs tussen kleuters onderling en tussen personeelsleden en kleuters
 - Tijdens de speeltijden in open lucht van het lager onderwijs.
- Voorbeeld: oppervlakte per persoon $(1.5)^2 \times \pi =$ cirkel van ca. 7m²
- Opnemen in lokale risicoanalyse
- Secundair Onderwijs: verplichte oppervlakte per leerling/leraar in klaslokaal
 - Minimaal 4m²
 - 10 leerlingen = 40m² (halvering klasgrootte)
 - 1 leraar en leraar in opleiding = 8 m²
 - = $(1.10)^2 \times \pi =$ ca. 4m²
 - Afstand van ca. 1,50 meter tussen leerlingen en leraar
- Correct dragen van [mondmaskers](#)
- De algemene [voorzorgsmaatregelen](#) (bv. handhygiëne).

Adviezen

- Communiceer duidelijk en zo snel als mogelijk voor de heropstart naar personeel, ouders en leerlingen. Gebruik de modelbrieven:
 - Modelbrief [basisonderwijs](#)
 - Modelbrief [secundair onderwijs](#)
- Zorg voor een regelmatig overleg (bv. om de 2-3 dagen) met de personeelsafvaardiging/bevoegd onderhandelingscomité om te weten wat er leeft binnen de school.
- Maak duidelijke afspraken met derden (catering, schoonmaak, leverancier, ondersteuningsnetwerken,...) en communiceer die schriftelijk. Hou bij deze afspraken rekening met het onderscheid tussen essentiële derden zoals de personeelsleden van de ondersteuningsnetwerken, de pedagogische begeleiding en het CLB, de leraren in opleiding en de niet-essentiële derden (bv niet-dringende leveringen).
- Neem maatregelen om niet-essentiële derden (bezoekers) te weren. Denk aan alternatieven voor instappertjes in de kleuterschool.
- Voorzie voldoende tijd voor onthaal van leerlingen en personeel bij de heropstart.
- Geef personeel en leerlingen instructies over:
 - Social distancing
 - Help de leerlingen (en personeel) bij het inschatten van de nodige afstand.
 - Toon via signalisatie op de grond aan hoeveel afstand moet genomen worden.
 - Handhygiëne

- Hoe?
 - Wanneer?
 - Betreden van de school.
 - Binnenkomen van de klas (na speeltijd).
 - Na toiletbezoek.
 - Voor de maaltijd.
 - Voor het verlaten van de school.
 - Na het hoesten of niezen.
 - Na bedienen van machines (praktijklessen).
 - [Tips voor het gebruik van hydroalcoholische gels](#)
- Zie bij de jongste kinderen toe op het correct wassen van de handen. Meer info op [Handige Hans](#).
 - Niezen/hoesten/snuiten: [pdf bestand Hoest-, nies- en snuithygiëne](#) (326 kB)
 - Het correct dragen van mondmaskers. Volg hiervoor de [algemene instructies van de federale overheid](#).
 - Affiches: [download de affiches](#) over het coronavirus. Beschikbaar in verschillende talen en in Vlaamse Gebarentaal. Of download [de affiche van AZG](#).
 - Vind de meest actuele instructies op de website van [Sciensano](#).
 - Voorzie voldoende materiaal om handen te wassen of om te ontsmetten met handgel.
 - Zet drinkwaterfonteintjes tijdelijk buiten gebruik en voorzie alternatieven.
 - Ouders van leerlingen die ziek worden op school worden meteen gecontacteerd om hen af te halen. De leerlingen met COVID-symptomen worden meteen uit de klas gehaald en in een apart lokaal in quarantaine geplaatst tot de ouders hen opgehaald hebben. Het geïnfecteerde lokaal en het materiaal waarmee de leerling in contact kwam moet ontsmet worden.
 - Vergader digitaal met werkgroepen, ouderraad, schoolteam, deliberaties.... Vermijd fysieke vergaderingen met grote groepen. Voorzie bij fysieke vergaderingen minstens 4m² per persoon.
 - Annuleer niet-essentiële vergaderingen.
 - Sluit waar mogelijk de lift of beperk het gebruik tot 1 persoon of indien nodig 1 begeleider.
 - Blijf op de hoogte via:
 - <https://www.sciensano.be/nl>
 - <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/coronavirus>
 - de websites van de onderwijskoepels en het GO!

Adviezen voor klaslokalen en lessen

- Plaats leerlingen zo veel als mogelijk tegen de wand.
- Vaste plaatsen en lokalen per leerling (leraar verandert van klaslokaal, niet de leerlingen)
 - Minder leerlingenstromen
 - Minder onderhoud
- Vaklokalen (chemie, fysica, biologie,...)
 - Vaklokalen kunnen blijven gebruikt worden, op voorwaarde dat dezelfde leerlingengroep er ook den andere lessen volgt.
 - Laat lessen die normaal doorgaan in vaklokalen doorgaan in gewone klaslokalen.
 - Experimenten worden aangetoond via filmpjes
- Organiseren van lessen in open lucht wordt aanbevolen
 - Verluchting
 - Lessen Lichamelijke Opvoeding
 - Als lessen in de buitenlucht plaatsvinden, blijven de afstandsregels en het maximum aantal leerlingen per contactbubbel van toepassing. De bepaling in het MB rond trainen in groepen tot 20 personen geldt niet voor het onderwijs.
- De les lichamelijke opvoeding kan blijven doorgaan, maar moet worden aangepast om de fysieke afstand te behouden. Hou er rekening mee dat hoe groter de inspanning is, hoe sterker de ademhaling is en hoe meer afstand je dus moet behouden.
- Denk na over aanpassingen van het lessenrooster. Organiseer eventueel kortere lestijden om voldoende tijd te voorzien voor handhygiëne en verplaatsingen.

Ondersteuning in de klassen

- Social distancing handhaven, behalve in het kleuteronderwijs.
- Ondersteuningsnetwerken
 - = essentiële derde
 - Ga na of ondersteuning digitaal of telefonisch kan verlopen
 - Probeer er voor te zorgen dat de ondersteuners tijdens fysieke contacten zoveel als mogelijk dezelfde leerling(en)/leerkrachten blijven opvolgen.
 - Persoonlijke beschermingsmiddelen worden voorzien door de school voor buitengewoon onderwijs.

Speeltijd

- Voorzie alternerende speeltijden of zorg dat de contactbubbels voldoende gescheiden zijn en voorzie voldoende toezicht.
- Max. aantal leerlingen op speelplaats op basis van minimumoppervlakte van 4m² per leerling
- Tijdens de speeltijden in open lucht is
 - Het dragen van een mondmasker is niet verplicht.
 - Geen social distancing nodig in het kleuter- en lager onderwijs.
- De leerlingen mogen gebruik maken van speeltuigen in open lucht en van speelgoed dat uitsluitend in open lucht gebruikt wordt, op voorwaarde dat ze voor en na het spelen de handen wassen. De toestellen hoeven na gebruik niet gereinigd te worden.

Lunchpauze

- Voorzie alternerende lunchpauzes.
- Max. aantal leerlingen in refter op basis van minimumoppervlakte van minimaal 4m² per leerling. Indien er ruime afstand tussen contactbubbels voorzien wordt en de circulatie beperkt wordt, kunnen voor de lunchpauze uitzonderlijk meerdere contactbubbels in de refter toegelaten worden.
- Vermijd eventueel het aanbod warme maaltijden.
- Organiseer bij voorkeur lunchpauzes in de klas (voorzie wel extra onderhoud) of in de openlucht.
- Bij halve lesdagen kan de lunchpauze geannuleerd worden

Leraarskamer

- Max. aantal personeelsleden in leraarskamer op basis van minimumoppervlakte van minimaal 4m² per personeelslid.
- Geef leraren een vaste plaats.

Voor- en naschoolse opvang

- Opvang initiatieven binnen de school volgen de veiligheidsvoorschriften uit dit draaiboek. Opvanginitiatieven in lokalen buiten de school, houden rekening met de veiligheidsvoorschriften uit het [draaiboek van het Agentschap Opgroeien](#).

Studielokaal

- Max. aantal leerlingen op basis van minimumoppervlakte van minimaal 4m² per leerling.
- Hou rekening met extra afwezigheden van leerlingen en personeel. Voorzie voldoende toezicht.

Sanitair

- Werk met alternerende speeltijden.
- Hou bij het bepalen van het maximaal toegelaten leerlingen in het sanitair rekening met het aantal beschikbare wasplaatsen en de afstand tussen de wastafels (risicoanalyse). Voorzie hiervoor toezicht.
- Voorzie alternatieve (tijdelijke) mogelijkheden voor handhygiëne. Denk hierbij aan tijdelijke huur van extra wasplaatsen of voorzie handgeldispensers.
- Gebruik uitsluitend papieren handdoekjes.
- Verwijder stoffen handdoeken. Zet handdrogers buiten dienst.

Leerlingstromen

- Beperk de in- en uitgangen in de school.
- Voer éénrichtingsverkeer in. Indien dit niet mogelijk is, werk dan met voorrangregels.
- Start op de speelplaats en laat de leerlingen klas per klas de school betreden.
- Leerlingen wachten in de gang op een veilige afstand van elkaar en betreden één voor één de ruimte.
- Leerlingen nemen plaats in de klas op zo'n manier dat eerst de plaatsen het verst van de deur worden ingenomen en verlaten de klas waarbij wie het dichtst bij de deur zit eerst vertrekt.
- Voorzie meer tijd voor verplaatsingen.

Ouderstromen

- Vermijd de aanwezigheid van ouders op school. Laat kinderen aan de poort afzetten en op halen.
- Organiseer de oudercontacten digitaal.

Inschrijvingen

- Inschrijven gebeurt op afstand (bijvoorbeeld digitaal). Wachtrijen en kampeertoe-standen kunnen niet. Respecteer altijd de chronologie van de inschrijvingen.
- Scholen die al aangemeld hebben, kunnen uitzonderlijk gunstig geordende leerlingen fysiek inschrijven vanaf 25 mei 2020.
- Scholen kunnen uitzonderlijk ouders en (kandidaat-) leerlingen op school ontvangen voor bijvoorbeeld een rondleiding, onthaal- of oriënteringsgesprek. Dit kan enkel als er geen leerlingen op school zijn, op individuele afspraak, met max. 3 personen, volgens de veiligheidsmaatregelen en enkel voor wie verminderde toegang heeft tot digitale alternatieven. Opendeurdagen kunnen niet.

Leerlingenvervoer

- Volg de richtlijnen van de openbare vervoersmaatschappijen.
- Voor het leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs: zie verder in dit draaiboek.

Secretariaat/onthaal

- Voorzie plexiglas aan de balie.
- Beperk het bezoek van leerlingen en personeel. Maak hierover afspraken.

Andere

- Laat (niet-brandwerende) deuren zo veel als mogelijk open staan. Hou hierbij rekening met mogelijk lawaai voor naburige klassen. Doe de nodige aanpassingen in de evacuatieprocedure.
- Deel de campus in in zones afhankelijk van risico en doelgroep. Pas de instructies (bv. over persoonlijke beschermingsmiddelen) aan per zone via affiches.

Adviezen voor sanitair

- Toiletten doorspoelen met deksel gesloten. Informeer de leerling, bv. door affiches op te hangen in het sanitair.
- Droogstaande afvoeren (vloer, sanitair, ...) vermijden. Regelmatig (bv. 3-wekelijks, afhankelijk van de weersomstandigheden) doorspoelen.

Adviezen voor de ventilatie

Verhoog de ventilatie (zo veel mogelijk verse lucht)

Mechanische ventilatie

- Schakel het ventilatiesysteem niet volledig uit, ook al is het gebouw niet in gebruik
- Start het ventilatiesysteem (dagregime) vroeger en laat het langer nadraaien (1 – 2 uur)
- Voorzie extra manuele ventilatie via ramen, zeker bij het betreden van een lokaal dat eerder bezet was

Geen mechanische ventilatie

- Voorzie (extra) manuele ventilatie via ramen (gezondheid gaat hierbij voor op thermisch comfort).
- Frequentie? 2 à 3 keer per dag gedurende minimaal 15 minuten

Ventilatiesystemen voor sanitaire ruimtes niet uitschakelen

Mechanische ventilatie

- Schakel het ventilatiesysteem niet uit (24 op 7 laten aan staan).
- Let er op dat de onderdruk van de sanitaire ruimte hoger is dan deze van de andere ruimtes.
- Vermijd open ramen in de sanitaire ruimtes (onderdruk behouden).

Geen mechanische ventilatie

- Zet alleen ramen open als dit noodzakelijk is, let hierbij op de luchtstromen die hierdoor ontstaan.

Ventilatiesysteem D (luchtgroep)

- Luchtgroep met warmterecuperatie met warmtewiel
- Schakel de warmterecuperatie uit (bv. by-pass activeren).
- Is het niet mogelijk om het warmtewiel uit te schakelen dan moet het reinigen van het warmtewiel mee opgenomen worden in het onderhoudsprogramma, je contacteert hiervoor best de installateur.
- Is het niet duidelijk hoe je de warmterecuperatie kan uitschakelen contacteer je best de installateur.

Luchtgroep met warmterecuperatie met kruisstroomwarmtewisselaar

- Er stelt zich geen probleem met de warmterecuperatie.
- In geval van twijfel warmterecuperatie altijd uitschakelen, gezondheid is belangrijker dan energiebesparing.
- Zorg dat het ventilatiesysteem goed onderhouden is, bijv. tijdig vervangen v/d luchtfilters, zodanig dat het ventilatiedebiet optimaal wordt gegarandeerd.
- Opmerking: bij een ventilatiesysteem C (raamroosters) stellen er zich geen bijkomende problemen.

Luchtverwarming

- Schakel de recirculatie/luchtherneming uit (gezondheid is belangrijker dan energiebesparing).

Adviezen voor onderhoud

- Maak een [hygiëneplan](#) op. Neem arbeidsmiddelen en materialen op in het hygiëneplan. Registreer deze acties. Besteed hierin bijzondere aandacht aan het onderhoud voor de heropstart.
- Werk zo veel mogelijk met vaste lokalen of plaatsen voor de leerlingen.
- Het inschakelen van leerlingen en personeel bij het onderhoud van hun eigen werkplek kan als tijdelijke maatregel ingevoerd worden als uit de lokale risicoanalyse blijkt dat alternatieven onmogelijk zijn en op voorwaarde dat hierover duidelijke instructies worden gegeven. Om tijdig het nodige onderhoud uit te voeren door het reguliere onderhoudspersoneel, moet eerst de mogelijkheid van uitwijklokalen bekeken worden. Beperk de opdracht van het onderhoudspersoneel zo veel mogelijk tot 1 school.
- Regelmatig reinigen (water en zeep) van lokalen. Minimaal na elke lesdag en na elk gebruik door een contactbubbel.
- Regelmatig reinigen (water en zeep) van meubilair/machines/toestellen
 - Reftertafels: na elke lesdag en na elk gebruik door een contactbubbel
 - Banken/stoelen: na elke lesdag
 - Machines: na elke lesdag en na elk gebruik
- Specifieke aandacht voor alles wat kan worden aangeraakt met de handen: klinken (laat deuren zo veel mogelijk open staan), schakelaars, kranen, wc-spoelingen, wc-deksels, trapleuningen, sporttoestellen, speelgoed (niet uitwisselen tussen groepen), didactisch materiaal, toetsenborden, tablets, telefoons, ...
- Desinfecteren is enkel nodig bij vermoeden van infecties. Met bleekwater/ethanol (gebruik de correcte verhoudingen!)
- Vermijd gebruik van stofzuigers.
- [Aanbevelingen](#) voor onderhoud van ICT-materiaal.

Adviezen voor onderhoudspersoneel

- Gebruik steeds lange handschoenen die de mouwen van de werkkledij overlappen.
- Wassen van handen voor het aandoen van handschoenen en na het uitrekken van de handschoenen (en onmiddellijk verzorgende crème aanbrengen)
- Dagelijks legen van vuilnisbakken.
- Verhoog de onderhoudsfrequentie van het sanitair (minimaal 2 maal per dag).
- Het verhogen van de onderhoudsfrequentie van de gebouwen en lokalen kan er toe leiden dat in bepaalde periodes geprioriteerd (bv sanitair, lokalen met meerdere groepen leerlingen/personeel) wordt.
- Was textiel (gordijnen, speelgoed...) minimaal op 60° en bij voorkeur op 90° graden
- Gebruik bij voorkeur enkel wasbaar speelgoed

Overige adviezen

Aandachtspunten bij heropstart sanitaire installaties en zwembaden

- Consulteer het lokale beheersplan legionella.
- Spoel kranen waar water afgetapt wordt voor consumptie en die sinds de schorsing van de lessen niet gebruikt werden, goed door. De kwaliteit van water dat langere tijd stilstaat in leidingen gaat immers achteruit.
- Zie de [website van AZG](#) voor meer info.
- Specifieke [richtlijnen voor de heropstart van zwembaden](#).

EHBO

- Voorzie digitale thermometers die vanop een zo groot mogelijke afstand kunnen werken. Indien niet beschikbaar, volstaat gewone thermometers op voorwaarde dat ze na gebruik ontsmet worden.
- Voorzie voldoende handschoenen en mondmaskers voor de hulpverleners

Hulpmiddelen

- [Checklist FOD WASO](#).
- [Cursus COVID-19 zorgverleners](#).
- [AZG - COVID-19: hygiëne en beschermingsmateriaal](#)

Organisatie van de opvang

De verplichtingen en adviezen uit het algemeen draaiboek preventie blijven van toepassing. Ze worden uitgebreid met onderstaande specifieke adviezen voor de organisatie van de opvang, die werden afgestemd met het Agentschap Opgroeien.

We maken hierbij een onderscheid tussen opvang van kleuters (2.5 tot 6 jaar) en leerlingen ouder dan 6 jaar (lager en secundair onderwijs).

Doelgroepen

Opvang van kleuters

Er wordt minimaal opvang voorzien voor kleuters waarvan ouders buitenshuis werken en zelf niet in opvang kunnen voorzien en voor kleuters uit kwetsbare gezinnen. Als er lokaal nog voldoende capaciteit is nadat de noden van deze eerste doelgroepen ingevuld zijn, kunnen de lokale partners (school, lokaal bestuur, buitenschoolse opvang) zelf beslissen deze doelgroepen te verruimen, naar

- kinderen van ouders bij wie er slechts één ouder buitenshuis moet werken tot
- alleenstaande thuiswerkende en daarna ook
- alle thuiswerkende ouders.

Opvang kinderen ouder dan 6 jaar (lager en secundair onderwijs)

Er wordt enkel opvang voorzien voor kinderen van ouders die buitenshuis werken en zelf niet in opvang kunnen voorzien en voor kinderen uit kwetsbare gezinnen.

Preventiemaatregelen

Steeds meer krijgen wetenschappers inzicht in het coronavirus en de verspreiding hiervan bij de jongste kinderen. Vele wetenschappelijke onderzoeken bevestigen dat kinderen onder de 6 jaar geen drijvers zijn van de epidemie. Men heeft zo goed als nooit kunnen vaststellen dat een kind onder de 6 jaar een volwassene heeft besmet. Er zijn ook nauwelijks vaststellingen van jonge kinderen die elkaar besmetten. We maken een onderscheid in preventiemaatregelen tussen kleuters en kinderen die naar de lagere school gaan. Dit onderscheid werd gevalideerd door de GEES.

Kleuteropvang,

M.b.t. de kleuters

- Social distancing tussen kleuters is niet nodig
- 4 m² per aanwezig kind is richtinggevend, maar niet verplicht.
- Zorg voor goed verluchte speelruimtes.
- De grootte van de contactbubbel voor kleuters is de normale klasgrootte.
- Kleuters moeten geen mondklappers dragen

Personeelsleden

- Personeelsleden moeten geen mondmasker dragen tijdens contacten met de kleuters.
- Personeelsleden dragen mondmaskers tijdens de breng- en haalmomenten en de contacten met ouders.

De ouders

- Tijdens het breng- en haalmoment respecteer je social distancing
- Verplicht de ouders om mond- en neusbedekking te dragen als ze hun kind komen brengen en ophalen, hoe kort het contact ook is.
- Raad de ouders aan om hun kleuter zo veel mogelijk door dezelfde persoon te laten brengen en halen.
- Heb je een aantal 'spitsmomenten'? Zorg dan dat ouders weten waar ze moeten wachten (stickers op de vloer, instructies bij inkom). Beperk het aantal ouders in de opvang en vermijd ouders in de leefgroep.

Voor de richtlijnen inzake veilige en hygiënische opvang en ziekte en risicogroepen verwijzen we naar het [draaiboek Kinderopvang](#) 30 april.

Opvang van kinderen vanaf 6 jaar (lager en secundair onderwijs)

Tijdens de opvang worden dezelfde richtlijnen gevolgd als tijdens de lessen (zie hoger)

Contactbubbels in kleuteropvang en in opvang van kinderen van de lagere school

Het realiseren van gelijke contactbubbels gedurende de volledige dag, vormt een grote uitdaging.

We beschrijven 2 scenario's. Scenario 1 is het voorkeursscenario.

Scenario 1: behoud van de contactbubbel gedurende de volledige dag:

Om de contactbubbels zo intact mogelijk te houden, is het aangewezen om de verhuis en mix van kinderen te vermijden tussen opvang voor de schooluren, opvang tijdens de schooluren en opvang na de schooluren. Je realiseert een aaneensluitend geheel van buitenschoolse opvang, noodopvang en opvang binnen de school. Dit is het ideale scenario: je houdt gedurende de volledige dag kinderen in een zelfde contactbubbel. Dit zou kunnen indien je lokaal tot afspraken komt dat de locatie voor de opvang de hele dag dezelfde is en/of dat ook de groep kinderen en personeelsleden dezelfde zijn. Hierbij is het mogelijk dat er op sommige momenten minder kinderen zijn, maar er worden geen kinderen van verschillende groepen gemengd. Alle kinderen blijven in eenzelfde contactbubbel.

Deze contactbubbel van kinderen kan in dit scenario wel doorbroken worden door een wissel van binnen eenzelfde personeelsgroep (bv. dezelfde kleuteronderwijzers die afgewisseld worden door dezelfde kinderbegeleiders). De groep kinderen blijft wel dezelfde.

Scenario 2: contactbubbels van kleuters bijeengebracht in contactbubbels met andere leerlingen

Vaak zal het zo zijn dat je niet anders kan dan te kiezen voor het samenbrengen van contactbubbels, omdat dit de enige manier is om de opvang ook te garanderen.

Hierbij hanteer je volgende richtlijnen:

- De grootte van de contactbubbel is de normale klasgrootte.
- Als je kinderen van een andere contactbubbel toevoegt, voeg dan vooral eerst een kleine minderheid aan kinderen toe aan een grotere meerderheid van een bestaande grotere contactbubbel
- Spreid dus de kinderen uit andere contactbubbels zoveel mogelijk over bestaande contactbubbels in plaats van een kleine contactbubbel uit te breiden met meerdere kinderen.
- Ook buiten spelen doe je best afwisselend per contactbubbel en je deelt geen speelgoed met verschillende contactbubbels, tenzij het bij wissel grondig gereinigd en ontsmet is.

PRAKTIJKOPLEIDINGEN

De verplichtingen en adviezen uit het algemeen draaiboek preventie blijven van toepassing. Ze worden uitgebreid met onderstaande specifieke adviezen voor de praktijkopleidingen.

Adviezen: algemeen

- Vermijd extra-muros-activiteiten (praktijklessen op verplaatsing en observatieactiviteiten).
- Voorzie voldoende afvalcontainers.
- Zorg voor een goede reiniging van de ateliers en van de werkposten, en voorzie onderhoud tussen de lessen door.
- Reinig arbeidsmiddelen (handvaten) na gebruik, en in elk geval vóór gebruik door iemand anders; dit geldt ook voor mobiele arbeidsmiddelen.
- Besteed aandacht aan het reinigen van bedieningsschermen van machines, of voorzie alternatieve wijzen van bediening (bv. een touchscreen-pen).
- Collectieve beschermingsmiddelen krijgen voorrang op persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Gebruik spreidingsmaatregelen bij in-, uit- en doorgangen met hulpmiddelen zoals markeringen, linten of fysieke barrières, en overweeg éénrichtingsverkeer en voorrangregels in gangen waar leerlingen elkaar te vaak of zonder voldoende afstand kruisen.
- Besteed bijzondere aandacht aan de opslag van materiaal zodat niet alle leerlingen hun materialen op eenzelfde plaats moeten ophalen en daardoor onvoldoende afstand kunnen bewaren).
- Bij aankomst in en verlaten van het lesatelier: handen wassen met (vloeibare) zeep of handgel.

Kleedkamers

- Respecteer social distancing, ook bij het betreden en verlaten van de kleedkamer.
- Beperk het aantal personen dat tegelijkertijd in de kleedkamer is. Voorzie eventueel tijdelijk extra kleedkamers,
- Voorzie regelmatige verluchting en reiniging van de kleedkamers, en in elk geval tussen de lessen en op het einde of bij het begin van elke lesdag.
- Handen wassen of ontsmetten met handgel vóór en na gebruik van de kleedkamer.

Werkposten

- Probeer zo veel mogelijk afstand tussen de werkposten te creëren. Verplaats mobiele werkposten waarvan de onderlinge afstand te klein is. Beperk het aantal leerlingen in het lesatelier. Laat hen eventueel met de rug naar elkaar toe werken.
- Probeer zo weinig mogelijk machines en arbeidsmiddelen door verschillende leerlingen te laten bedienen.
- Hou met bovengenoemde richtlijnen rekening bij de risicoanalyse.

Arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)

- Zorg voor een goed onderhoud van arbeidsmiddelen en PBM's. Laat de leerlingen zo veel mogelijk werken met eigen arbeidsmiddelen en PBM's, en reinig ze regelmatig (zeker bij gebruik door andere leerlingen). Heb extra aandacht voor PBM's die in contact komen met het gezicht (bv veiligheidsbrillen, oorkappen).
- Zorg dat de handgrepen en contactoppervlakken van gedeeld materieel worden gereinigd.

Circulatie van leerlingen

- Respecteer maximaal social distancing.
- Maak gebruik van hulpmiddelen zoals markeringen, linten of fysieke afscheiding om de routes zo duidelijk mogelijk aan te geven
- Gebruik spreidingsmaatregelen bij in-, uit- en doorgangen met hulpmiddelen zoals markeringen, linten of fysieke barrières.
- Zorg ervoor dat leerlingen elkaar zo weinig mogelijk moeten kruisen, bv. door markeringen aan te brengen op de grond of overweeg éénrichtingsverkeer in gangen en op trappen waar personen elkaar zonder voldoende afstand moeten kruisen.
- Laat deuren die niet gesloten moeten blijven om veiligheidsredenen zoveel mogelijk openstaan om veelvuldig aanraken te vermijden.

Leveringen

- Leveranciers voeren hun leveringen uit met zo weinig mogelijk fysiek contact met andere personen (laden en lossen volledig door de leverancier of volledig door de ontvanger). Leveringen worden best verspreid ingepland zodat er niet te veel externen tegelijkertijd aanwezig zijn.

Hulpmiddelen

- [Generieke gids light](#)
- www.veiligaandeslag.be
- [Sectorgidsen](#)

Buitengewoon onderwijs

De verplichtingen en adviezen uit het algemeen draaiboek preventie blijven van toepassing. Ze worden uitgebreid met onderstaande specifieke adviezen voor het buitengewoon onderwijs.

- We erkennen de specifieke veiligheidsrisico's die zich stellen voor een heropstart van het onderwijs- en zorgaanbod in scholen voor buitengewoon onderwijs. We benadrukken daarom het belang van de lokale risicoanalyse en de autonomie van de onderwijsinstellingen bij de beslissingen inzake de heropstart.

Beslissingskader

- De vertrekbasis voor de keuzes die kunnen gemaakt worden is de risicoanalyse
- Op basis van de resultaten van die analyse maak je als school voor buitengewoon onderwijs een capaciteitsinschatting van het aantal leerlingen aan wie je onderwijs en zorg op school kan verlenen in veilige omstandigheden. Hou hierbij rekening met de aard van je doelgroep in de school, naar types en opleidingsvormen. Een haalbare capaciteit kan bijvoorbeeld anders zijn voor type basisaanbod dan voor leerlingen type 4.
- Deze capaciteitsinschatting doen de scholen uit het buitengewoon lager onderwijs en uit het buitengewoon secundair onderwijs OV1-OV2 autonoom op basis van de risicoanalyse. Voor het buitengewoon lager onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs OV1-OV2 hoeft het principe van maximaal 3 leerjaren (of leeftijdscohortes) dus niet gevolgd te worden.
Voor het buitengewoon secundair onderwijs OV3 (laatste jaar kwalificatiefase en integratiefase voor maximum 2 volle dagen) en OV4 (zoals in het gewoon secundair onderwijs) volgen we wel de heropstart van het gewoon secundair onderwijs. Scholen hebben wel de mogelijkheid om bijkomend andere leerlingen uit te nodigen en aan hen onderwijs op school aan te bieden.
- Opvang: Sinds het ingaan van de COVID-19 maatregelen vang je binnen je school mogelijks al een aantal leerlingen op. Deze groep zal wellicht nog uitgebreid worden wanneer bedrijven terug opstarten en ouders terug aan de slag moeten.
- Indien er buiten de groep leerlingen die je opvangt, nog capaciteitsruimte over is, maak je de overweging of je nog andere leerlingen naar school kan halen. We zien 3 groepen waarvan je er 1 of meer in overweging kan nemen:
 - Voor welke leerlingen is de leernood het hoogst (deze nood kan zowel cognitief, motorisch als socio-emotioneel zijn);
 - Voor welke leerlingen is de zorgnood het hoogst (psychosociaal welbevinden, therapie, ...);
 - Voor welke ouders is de ondersteuningsnood het hoogst om het welzijn van zowel de leerling als het gezin te garanderen.
- Op basis van een reflectie over deze drie groepen kan je als school autonoom besluiten leerlingen en hun ouders aan te spreken om de resterende capaciteitsruimte in te vullen. Aangezien het gaat over leerlingen die momenteel in een thuiscontext of in een residentiële context verblijven, is overleg nodig over het leerlingenvervoer en met de residentiële setting (MFC, MPI, IPO). De terugkeer naar school moet op een veilige manier kunnen georganiseerd worden.

- Vergewis je in overleg met de ouders welke leerlingen naar school zullen komen (vanaf 4 mei voor opvang en na 18 mei om deel te nemen aan de onderwijsactiviteiten, zorg, therapie). Onderzoek hoe die leerlingen op een veilige manier naar school kunnen komen, hetzij via eigen vervoer door de ouders, hetzij met leerlingenvervoer, waarbij ook daar de regels rond social distancing maximaal worden gerespecteerd. Geef zo snel mogelijk aan de vervoerder door welke leerlingen, waar, wanneer en hoe opgehaald moeten worden, zodat er een planning kan gemaakt worden. Spreek ook af hoe wijzigingen in het rittenschema efficiënt kunnen doorgegeven worden.
- Overleg met residentiële settings is ook aangewezen voor die leerlingen die zich in een aanbod “permanent onderwijs aan huis (POAH)” bevinden. Inzet van personeelsleden in die residentiële settings kan overwogen worden om te vermijden dat leerlingen naar de school moeten komen waardoor contactbubbels doorbroken worden. Uiteraard dienen de richtlijnen inzake de exit-strategie die voor de voorzieningen gelden, gerespecteerd te worden. Voor POAH in het gezin wordt in overleg met ouders, arts en school een risicoanalyse gemaakt. Wanneer de veiligheid niet kan gewaarborgd worden is POAH niet aan de orde.

Busvervoer: verplichtingen (onder voorbehoud)

- Alle leerlingen ongeacht de leeftijd zetten een mondmasker op voor het instappen op de bus op verzoek van de Lijn, ook buschauffeur (voorzien door FBAA/exploitant) en busbegeleider dragen verplicht minimaal een mondmasker. Voor de leerlingen waarvan de kans groot is dat ze het mondmasker niet de volledige busrit gaan ophouden, moet het busvervoer zo georganiseerd worden dat social distancing maximaal gegarandeerd kan worden.
- Er mag 1 leerling per rij zitten, geschrinkt. Zo garanderen we social distancing op de bus
- Het gebruik van wisselparkings is bij hoge uitzondering toegelaten.

Busvervoer: adviezen

- Vraag bij de ouders na of alternatief vervoer mogelijk zijn. We raden zoveel mogelijk aan om gebruik te maken van andere vervoersmiddelen, aangezien de capaciteit van het busvervoer door de regels omtrent social distancing sterk gedaald is.
- Alternatieve bustrajecten zijn onvermijdbaar.
- Scholen kunnen afspraken maken rond gemeenschappelijk vervoer maar houden hierbij zo veel als mogelijk rekening met het principe van de contactbubbels.
- Leerlingen stappen op in het midden of vanachter indien daar een deur is. Wanneer er geen deur is in het midden of vanachter in de bus, stapt de leerling vooraan op. In dat geval zal de buschauffeur stoppen voor de deur, buschauffeur en busbegeleider stappen uit de bus, de leerling stapt op en dan stappen buschauffeur en busbegeleider weer op. Leerlingen die hulp nodig hebben bij het op- of afstappen, kunnen hierbij geholpen worden door het buspersoneel.
- Voorzie alcoholgel op de bus.

- De bus wordt voor gebruik 's ochtends en voor gebruik 's avonds gereinigd. Pas na dit grondig onderhoud mogen busbegeleider en leerlingen opstappen.
- De Lijn kan contractueel maximaal 2 rijmomenten per dag voorzien, en die situeren zich standaard 's ochtends en 's avonds. Indien scholen opteren om te werken met halve dagen, moet hier binnen de zone tijdig over afgestemd worden met de andere scholen. Binnen een zone kan De Lijn immers niet voor elke school een ander ritme aanhouden.
- Scholen maken onderling afspraken indien er gemeenschappelijk vervoer is. Denk bijvoorbeeld aan school A vervoert leerlingen op maandag, woensdag en vrijdag, school B vervoert leerlingen op dinsdag en donderdag. Zo proberen we het vervoer te ontlasten en de contactbubbels per school maximaal in stand te houden. Geef dit goed door aan De Lijn.
- Vervoer van leerlingen in een rolstoel is mogelijk op voorwaarde dat de chauffeur volgende voorzorgsmaatregelen neemt:
 - Verplicht dragen van een mondmasker en/of faceshield
 - Verplicht dragen van handschoenen
 - Openen en sluiten van voertuig mag enkel door de chauffeur gebeuren.
 - Alcoholgel aanbrengen op contactoppervlakken rolstoel voor manipuleren/helpen instappen van de klant
 - Rolwagens enkel langs achter benaderen voor het vast zetten
 - Indien een buikgordel dient te worden aangebracht: langs achter manipuleren en vergrendelen
 - Veiligheidsgordel desinfecteren na uitstappen klant.
 - Handvaten desinfecteren na uitstappen klant.
 - Alcoholgel gebruiken na manipuleren/helpen uitstappen van de klant.
 - Na einde dienst: alle raakvlakken reinigen met ontsmettingsmiddel

Ondersteuningsnetwerken

- = essentiële derde
- Ga na of ondersteuning digitaal of telefonisch kan verlopen
- Probeer er voor te zorgen dat de ondersteuners tijdens fysieke contacten zoveel als mogelijk dezelfde leerling(en)/leerkrachten blijven opvolgen.

Beschermingsmiddelen

- Minimaal een mondmasker voor elk personeelslid
- Minimaal een mondmasker voor elke leerling vanaf het secundair onderwijs
- Minimaal een mondmasker voor elke leerling die gebruik maakt van het leerlingenvervoer
- Busvervoer: zie hoger.

- Op basis van risicoanalyse van specifieke leerlingenpopulatie aan te vullen met
 - Schorten, wasbaar op minstens 60° of wegwerpschort
 - Faceshields of veiligheidsbril
 - Handschoenen op voorwaarde dat het personeel vertrouwd is met het gebruik ervan en vooral de handschoenen correct kan verwijderen. Indien dat niet zo is, is het aangewezen maximaal in te zetten op het wassen van de handen met zeep of alcoholgel
- Op basis van risicoanalyse van specifieke leerlingenpopulatie te vervangen door
 - Transparante mondmaskers voor personeel voor lessen aan doven/slecht-horenden (idem voor auditieve problemen in gewoon secundair onderwijs)
 - Chirurgische mondmaskers

Hulpmiddelen

- [Cursus COVID-19 zorgverleners.](#)

Onderwijs aan zieke kinderen en permanent onderwijs aan huis

Situering

Dit luik bevat richtlijnen en suggesties voor onderwijs dat niet op (de thuis)school plaatsvindt. Het gaat hier om de maatregelen voor leerlingen die afwezig zijn om een medische reden:

- Tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH)
- Synchron internetonderwijs (SIO, Bednet)
- Type 5-scholen
- Diensten met onderwijsbehoeften (DMOB, K-diensten)

Bij alle maatregelen voor kinderen die afwezig zijn wegens medische redenen staan 2 doelstellingen voorop:

- de leerachterstand van de leerling beperken;
- de terugkeer van de leerling naar school voorbereiden.

Daarnaast gaan we ook in op de maatregel voor jongeren die door hun beperking niet in staat zijn om naar school te gaan:

- Permanent onderwijs aan huis (POAH)

Per maatregel geven we zeer beknopt weer waar het om gaat en geven we weer hoe daarmee om te gaan in deze tijden van heropstart in de COVID-19-context.

Tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH)

Wat is het?

Tijdelijk onderwijs aan huis is er voor leerlingen die door ziekte (psychisch of somatisch), ongeval of moederschapsrust langdurig of veelvuldig van school afwezig zijn. 2 elementen van de ruimere regelgeving zijn in de context van de heropstart van belang:

1. Een arts attesteert de medische conditie, dat de leerling daardoor niet vol-tijds naar school kan maar wel TOAH kan of mag volgen.
2. Er moet een opgebouwde afwezigheid zijn: een wachttijd (21 kalenderdagen bij langdurige ziekte) of voldoende veelvuldige afwezigheid (9 dagen bij chronische ziekte).

Hoe hiermee omgaan?

Bij de start van de coronaperiode is besloten om alle TOAH-trajecten stop te zetten. De overweging daarbij was dat mensen zich zo min mogelijk zouden verplaatsen en dat contactbubbels zo weinig mogelijk doorbroken worden.

De leerlingen kunnen aansluiten op de digitale platformen waar hun klasgenoten ook gebruik van maken. De voorbije 9 weken ging TOAH dus niet door. Die periode wordt mogelijk langer als een school later heropstart.

De heropstart van de scholen zorgt ook voor vragen naar het heropstarten van TOAH en de condities.

Er zijn 3 doelgroepen:

1. Leerlingen die al een TOAH-traject hadden vóór de lockdown (= term in dit document voor de periode waarin de lessen opgeschort waren of zijn).
2. Leerlingen die tijdens de lockdown ziek zijn geworden en recht hebben op een TOAH-traject.
3. Leerlingen die niet ziek zijn, maar waarvoor door een verhoogde kwetsbaarheid van henzelf of iemand uit de omgeving overwogen wordt om ze niet naar school te laten gaan en om voor hen een TOAH-traject op te starten.

Doelgroep 1: leerlingen met TOAH-traject voor en na de lockdown

De 1ste doelgroep zijn de leerlingen waarvan het doktersattest dateert van vóór de lockdown en doorloopt tot na de lockdown.

We hanteren de regel dat de weken in lockdown tellen als weken waarin die leerlingen lestijden genereren, ongeacht het feit of zij als aanwezig geregistreerd staan op school (dat was een algemene regel om redenen die volledig los staan van het tijdelijk onderwijs aan huis). Bij de heropstart hebben zij recht op 36 TOAH-lestijden (9 weken in lockdown * 4 lestijden), in te plannen wanneer dat past voor de leerkracht, de ouders en de leerling.

Leerlingen van wie het TOAH-traject tijdens de lockdown is afgelopen, hebben recht op de resterende lestijden. Als het attest bijvoorbeeld 2 weken na de afkondiging van de lockdown afloopt, heeft de leerling recht op 8 lestijden (2 weken * 4 lestijden).

Doelgroep 2: leerlingen die tijdens de lockdown ziek worden

De leerlingen die tijdens de lockdown ziek zijn geworden, hebben ook recht op tijdelijk onderwijs aan huis. Zij moeten daarvoor wel aan alle voorwaarden voldoen die voordien van kracht waren.

Het TOAH-traject van deze leerlingen kan aanvatten op het moment dat ze de wachttijd doorlopen hebben. De periode van ziekte tijdens de lockdown, aangegeven op het doktersattest, telt mee (vergelijk de TOAH-regeling tijdens de vakantieperiode). Dat kan vanaf de heropstart, of enkele weken later.

Doelgroep 3: verhoogd kwetsbare leerlingen

Het gaat hier om leerlingen die niet ziek zijn, maar die door een verhoogde kwetsbaarheid van henzelf of iemand uit hun omgeving niet naar school zullen komen.

TOAH kan voor deze leerlingen alleen als een attest van een arts die afwezigheid verantwoordt (dus niet op basis van een inschatting van de ouders of de school). De periode van opgebouwde afwezigheid begint in deze situatie pas te lopen op het moment dat het onderwijsaanbod van de school weer opstart.

Veiligheid en hernieuwde toestemming arts

Het bovenstaande behandelt alleen het recht op TOAH vanuit de verschillende doelgroepen. Maar de 1ste vraag die altijd gesteld moet worden is: hoe garanderen we de veiligheid?

Voor de heropstart van een TOAH-traject moet de behandelende arts:

- oordelen of, gelet op de COVID-19-context, een leerkracht nog altijd op de verblijfplaats van de leerling mag komen om er individueel onderwijs te geven (de initiële toestemming is mogelijk niet meer accuraat);
- bepalen welke veiligheidsmaatregelen nodig zijn: afstand tussen personen, beschermend materiaal, duurtijd, voorwaarden gekoppeld aan de persoon ...

De school en het eventuele ziekenhuis zijn verantwoordelijk voor de aankoop en voorziening van het nodige beschermend materiaal opdat het TOAH-traject kan plaatsvinden. Er mogen geen kosten worden doorgerekend aan de ouders.

Synchroon internetonderwijs (SIO, Bednet)

Wat is het?

Synchroon internetonderwijs zorgt ervoor dat leerlingen voor wie het door ziekte, ongeval of moederschapsrust onmogelijk is om onderwijs te volgen, in hun school de lessen op afstand, via de computer, rechtstreeks en in interactie met de leerkrachten en klasgenoten kunnen volgen.

Voor SIO is er een centrale organisator, vzw Bednet. De organisatie werkt met consultants die via huisbezoeken de trajecten opstarten, materiaal installeren, de leerling opvolgen, begeleiden en het traject afronden. Samenwerking met de ouders, andere organisaties en de school is een belangrijk element in de werking van Bednet.

Hoe hiermee omgaan?

Als de werking van de klas opnieuw opstart, kan de afwezige leerling Bednet weer opstarten. Voor andere leerlingen heeft de opstart van Bednet geen zin.

Voor lopende Bednet-trajecten kan dit mogelijk zonder personele tussenkomst bij de leerling thuis.

- Als er toch contacten noodzakelijk zijn (zoals een intake bij de opstart van een nieuw traject), zullen die maximaal digitaal verlopen.
- Als de aanwezigheid van de consultant van Bednet toch noodzakelijk is, worden de contacten tot een minimum beperkt. De consultant zorgt voor een veilige werksituatie, in samenspraak met de ouders.
- Als de aanwezigheid van de consultant op school nodig is, is dat een essentiële aanwezigheid.

Type 5-scholen

Wat is het?

Een type 5-school is gehecht aan een ziekenhuis of preventorium en zorgt er voor het onderwijs aan alle schoolgaande patiënten, in samenspraak met de medici. Het verstrekte onderwijs kan individueel of in groep zijn.

De patiënten-leerlingen zijn ook nog leerlingen van hun thuishooschool. Die moet alle medewerking verlenen bij het onderwijs dat de type 5-school aan haar leerlingen verstrekt.

Hoe hiermee omgaan?

Het onderwijsaanbod binnen type 5 vindt per definitie plaats binnen de context van een medische voorziening. Regels rond veiligheid en hygiëne spelen altijd een zeer belangrijke rol. Door de coronacrisis is dat van het allergrootste belang.

1. De medische instelling beslist of de school actief kan zijn op haar locatie en voor welke patiënten/leerlingen.
2. De medische instelling en de school bepalen samen onder welke condities er les gegeven kan worden, waarbij de veiligheid van leerling en leerkracht één geheel vormen. Zij nemen daarvoor samen de nodige initiatieven.
3. Als er keuzes gemaakt moeten worden, geeft de type 5-school prioriteit aan die leerlingen die de onderwijsbegeleiding het hardste nodig hebben. De prioritaire leerjaren zoals die gehanteerd worden binnen het gewoon onderwijs, vormen voor het onderwijs binnen de type 5-school niet noodzakelijk de voornaamste overweging.
4. De concrete werkwijze is per leerling individueel te bekijken. Door sommige type 5-scholen reeds gehanteerde alternatieven als afstandslernen (binnen of buiten de instelling) kunnen een belangrijke rol blijven spelen. Blijf nauw samenwerken met de thuishooschool en blijf gebruik maken van het on-line aanbod van de thuishooschool.

Diensten met onderwijsbehoeften (DMOB K-diensten)

Wat is het?

Kinder- en jeugdpsychiatrieën (K-diensten) die onderdeel zijn van een ziekenhuis dat niet bediend wordt door een type 5-school, kunnen erkend worden als een 'dienst met onderwijsbehoeften (DMOB)'.

De erkenning als DMOB zorgt voor een subsidie-enveloppe waarmee de K-dienst zelf mensen in dienst kan nemen om binnen de voorziening een onderwijsaanbod te verzekeren.

De thuishooschool van de leerling is verplicht om alle medewerking te verlenen.

Hoe hiermee omgaan?

Het onderwijsaanbod binnen de K-dienst wordt door de K-dienst zelf aangestuurd. Het ziekenhuis is volledig verantwoordelijk voor de condities waarin er onderwijs verstrekt wordt. Er zijn geen corona-gerelateerde richtlijnen vanuit onderwijs naast de algemene verwachting tegenover de DMOB.

Permanent onderwijs aan huis (POAH)

Wat is het?

Kinderen die als gevolg van hun handicap niet naar school kunnen maar wel in staat zijn om onderwijs te volgen, hebben recht op permanent onderwijs aan huis (POAH).

Op basis van een gunstige beslissing van de onderwijsinspectie kan een school voor buitengewoon onderwijs POAH organiseren.

Hoewel het om een andere doelgroep gaat, lijkt POAH in de concrete uitvoering zeer sterk op tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH). Het gaat ook hier om 4 lestijden per week op de verblijfplaats van de leerling. Vaak is dat een voorziening voor minderjarigen met een beperking (VAPH).

Hoe hiermee omgaan?

Scholen kunnen opnieuw starten met permanent onderwijs aan huis.

Voor de heropstart van POAH moet de (behandelende) arts:

- oordelen of een leerkracht, gelet op de COVID-19-context, nog altijd op de verblijfplaats van de leerling mag komen om er individueel onderwijs te geven;
- bepalen welke veiligheidsmaatregelen nodig zijn: afstand tussen personen, beschermend materiaal, duurtijd, voorwaarden gekoppeld aan de persoon ...

Voor de leerlingen in een voorziening moet er rekening gehouden worden met de richtlijnen voor die voorzieningen. De school en de eventuele voorziening waar de leerling verblijft zijn verantwoordelijk voor de aankoop en het voorzien van het nodige beschermend materiaal. Er mogen geen kosten worden doorgerekend aan de ouders.

Meer informatie over de algemene regelgeving

- [Langdurig-of-chronisch-ziek](#)
- [Omzendbrief tijdelijk onderwijs aan huis, permanent onderwijs aan huis - basisonderwijs](#)
- [Omzendbrief tijdelijk onderwijs aan huis, permanent onderwijs aan huis - secundair onderwijs](#)
- [Omzendbrief synchroon internetonderwijs - basisonderwijs en secundair onderwijs](#)
- [Besluit van de Vlaamse Regering - diensten met onderwijsbehoeften](#)

Internaten (wordt geactualiseerd)

In heel wat internaten verblijven kinderen van verschillende scholen, en keren vele van deze kinderen elk weekend terug naar huis. Daarom is het risico van verspreiding van de besmetting hoger. Anderzijds hebben internaten een belangrijke sociale functie voor vele kinderen en hun families, en is het ook belangrijk om daar zoveel als mogelijk een thuis-vervangende sfeer te kunnen behouden.

GEES vraagt daarom om de contactbubbels zoveel als mogelijk te respecteren, ze te beperken tot maximaal 10 kinderen of jongeren (bij voorkeur van dezelfde school), en zeer alert te zijn voor het ontstaan van nieuwe ziektehaarden. Een veilige heropstart in internaten vergt dus een strikte opvolging van de verschillende [veiligheidsinstructies bij ziekte en besmetting](#). Bekijk nauwkeurig de aanvulling voor internaten in het draaiboek en maak een lokale risicoanalyse. Geef prioriteit aan de meest kwetsbare kinderen en jongeren.

Situering

Toepassingsgebied

Deze tekst heeft betrekking op:

- Onderwijsinternaten
- MPIGO/IPO van het GO!
- (Schippers)tehuizen.

Omwille van de leesbaarheid hanteren we steeds de term 'internaten'.

MFC (MPI) en andere voorzieningen die onder het beleidsdomein Welzijn vallen, zijn geen onderwerp van deze annex.

Relatie tot draaiboek scholen

Deze annex is een aanvulling op het [DRAAIBOEK voor heropstart van de lessen van de basis- en secundaire scholen](#) gericht op de specifieke situatie van internaten.

Alle bepalingen, verplichtingen en adviezen in dat draaiboek gelden ook voor internaten. Neem, naast deze annex, ook het draaiboek zorgvuldig door, en volg de verplichtingen en adviezen over het beslissingskader, het busvervoer, de ondersteuningsnetwerken en beschermingsmiddelen voor personeel en leerlingen.

De contouren van de heropstart/doorstart van internaten

Veiligheid voorop

Binnen een exitstrategie en een heropstart van het maatschappelijke leven zullen er 'per definitie' meer contacten tussen mensen komen. Dat is onvermijdelijk. De veiligheid van internen en personeelsleden blijft daarbij, uiteraard, absoluut voorop staan.

Bij het uitwerken van het heropstartplan en het maken van keuzes dient dat absoluut steeds voor ogen gehouden te worden. Nauw overleg met uw preventieadviseur is daarbij aangewezen.

‘Contactbubbels’ in de internaatscontext (leefgroep = gezin).

Een internaat is een zeer specifieke plaats binnen de samenleving. Door de aard van de werking vervult het internaat meer de functie van het gezin dan van een school, een winkel of andere locaties waar mensen zullen samenkomen.

“Contactbubbels in internaten moeten beschouwd worden als een contactbubbel in de huiselijke sfeer. Dit betekent dat de regels van social distancing binnen eenzelfde contactbubbel niet van toepassing zijn. Het beperken van de leefgroepen tot max. 10 leerlingen (+ begeleiders) per contactbubbel blijft wel van toepassing!”

Een leefgroep kan zich dus gedragen als een gezin. Het is belangrijk dat het internaat opvolgt wat die regels zijn, deze kunnen immers de komende weken meermaals wijzigen.

Het beperken van het aantal contacten tussen wisselende personen, het bewaren van afstand en het hanteren van de juiste bescherming blijven binnen de algemene existstrategie van belang.

Verplichtingen en adviezen

Populatie en prioritering

Door de heropstart van scholen zullen internen opnieuw naar het internaat komen. Binnen de groep internen die (opnieuw) naar het internaat zullen komen, zijn er vier doelgroepen:

- Kwetsbare jongeren die ook nu reeds op internaat verblijven
- Kinderen van ouders met een essentieel beroep
- Individuele leerlingen, los van de prioritering voor onderwijs of opvang op school, die een achterstand opbouwden tijdens de preteaching-fase en die daardoor terug naar school komen
- Internen van de leerjaren die opnieuw starten op school (dit kan de komende weken stelselmatig opgebouwd worden).

De volgorde van de doelgroepen in deze lijst geeft de prioritering weer. Dat is van belang voor die situaties waarbij het internaat onvoldoende capaciteit heeft om alle internen die een vraag tot verblijf stellen op een veilige manier op te vangen.

Het internaat voorziet in de eerste plaats verblijf voor de jongeren in een kwetsbare situatie, dan voor het opvangen voor kinderen die opvang nodig hebben...

Samenstelling leefgroepen

Hou bij het samenstellen van de leefgroep (max. 10 internen) voor de komende weken rekening met de volgende overwegingen:

- De scholen van de internen
- De verplaatsingen die de internen gaan maken
- De leeftijd en/of begripsvermogen
- De fysieke mogelijkheden van de internen
- De totale infrastructuur van het internaatsgebouw
- Leerlingen die tot de risicogroep behoren
- ...

De komende weken kunnen mogelijk meer leerlingen naar de school geroepen worden, hou hier proactief rekening mee.

Gelet op de vergelijking met de gezinssituatie en de wijze waarop de veiligheidsmaatregelen binnen de leefgroep gehanteerd mogen worden, maakt dat een leefgroep de komende weken een zeer permanent gegeven is. De consequenties van de keuzes die vandaag gemaakt worden hebben voor enkele weken effect.

Capaciteit

Indien de aanpassingen (bv. aan de locatie van de leefgroepen) er toe leiden dat er te weinig plaats is voor alle leerlingen die een vraag tot verblijf stellen, zoek dan naar alternatieven:

- Misschien is er nog plaats op een ander internaat in de buurt?
- Kan er een locatie bij gezocht worden op tijdelijke basis?
- Door het delen van lokalen is het mogelijk dat er een win-win situatie ontstaat waarbij de scholen overdag meer leerlingen kunnen spreiden en de internaten een extra leefruimte gecreëerd kunnen zien.

Relatie opvang op school - internaat

Internaten zorgen enkel voor opvang en verblijf op die momenten dat ze dat binnen hun gewone werking ook doen (voor sommige internaten is dat ook verblijf op niet-schooldagen).

Internen zullen op schooldagen overdag gebruik maken van de opvang door hun school. Enkel in die situatie waarbij een school, door overmacht en op geen enkele wijze, nog in staat is om in opvang te voorzien, zullen interne leerlingen ook tijdens de gewone schooluren opgevangen worden door hun internaat.

Dit algemene principe sluit uiteraard niet uit dat scholen en internaten onderling afspraken kunnen maken over de opvang overdag, de inzet van lokalen en de (vrijwillige) inzet van personeel.

Het kan voor sommige internen zinvo(ler) zijn om de niet aan onderwijs besteedde tijd overdag in het internaat door te brengen.

Inzet personeel van internaat en school

Leerkrachten en andere personeelsleden die niet betrokken zijn bij preteaching, de opvang of onderwijs op school worden verzocht om zich in te schakelen in de opvang door internaten als deze daar nood toe hebben.

Anderzijds worden personeelsleden van internaten waaraan geen of slecht een beperkte vraag tot verblijf gesteld wordt, verzocht om zich in te schakelen in de opvang in scholen of andere internaten als deze daar nood toe hebben.

Deze inzet van personeel buiten de eigen organisatie berust steeds op vrijwilligheid van het personeelslid.

Gezamenlijke communicatie internaten en scholen

Communicatie tussen school en internaat

Het is belangrijk dat scholen en internaten intern goed communiceren over de jongeren waar ze beiden verantwoordelijkheid over zullen dragen. Dit gaat over het op de hoogte blijven van mekaars situatie en dat zal effect hebben op de wijze waarop de leefgroepen samengesteld kunnen worden, de verplaatsingen naar school kunnen gebeuren. De wisselwerking tussen internaten en scholen heeft een ingrijpend effect op de wijze waarop het onderwijs op school en het verblijf op het internaat gerealiseerd kan worden.

Communicatie met derden

Het is ook belangrijk, in tijden dat iedereen met informatie overstelpt wordt, zo economisch mogelijk om te gaan met communicatie. Het kan dan helpen als school en internaat, in de mate van het mogelijke, samen extern communiceren (naar ouders, lokale overheden ...),

Er zal ook een modelbrief voorzien worden met enige uitleg omtrent de procedures.

Welbevinden

Een internaat kan een belangrijke rol spelen voor het welbevinden van de jongere. De jongeren komen naar uw internaat vanuit een lange periode binnen het gezin (met beperkte toegang tot vrienden ...) besteed voldoende aandacht aan de verhalen van de jongeren

De omstandigheden op school zullen anders zijn dan normaal (wijze van lesgeven, beschermingsmateriaal ...), zeker voor jongere kinderen (-6j) kan dat zeer bevreedend zijn en kan er grote impact zijn, besteed voldoende aandacht aan de verwerking van die nieuwe indrukken

Neem contact op met professionals die de kinderen begeleiden (consulenten, psycholoog,...).

Heel specifiek voor jonge kinderen (-6j) kan je afstemmen met de ouders hoe er over de gehele situatie gecommuniceerd wordt (welke woorden worden thuis gebruikt ...). Indien er paramedisch personeel verbonden is aan het internaat moet dit hoofdzakelijk worden ingezet voor de meest gespecialiseerde taken zoals het toedienen van zorgen en/of medicatie. Indien zij contactbubbels doorbreken is volledige bescherming (masker, handschoenen, schort, ..) nodig. Het gebruik van beschermingsmaterialen kan spanning of angst veroorzaken bij jonge kinderen of kinderen met bepaalde beperkingen.

Activiteiten

Leefgroepoverschrijdende activiteiten zijn niet toegelaten, ongeacht waar deze doorgaan. Verplaatsingen in groep worden enkel toegelaten wanneer het gaat om internen en begeleiders van dezelfde contactbubbel met een maximale grootte van 10 personen, social distancing moet hierbij niet gehandhaafd worden.

Let hierbij ook op de algemene verplichtingen en adviezen die de Federale Overheid uitvaardigt met betrekking tot sporten en verplaatsingen.

Kookactiviteiten met de internen kunnen tijdelijk worden afgelast. Activiteiten in de open lucht zijn echter wel aangeraden.

Bezetting personeel

Er gelden geen andere verplichtingen en adviezen wat betreft de bezetting van het aantal personeelsleden en het aantal kinderen. Indien men denkt de veiligheid niet te kunnen garanderen, is het een mogelijkheid om na een risicoanalyse het aantal plaatsen in de internaatsopvang te beperken.

Verplichtingen en adviezen met betrekking tot risicogroepen die personeelsgerelateerd zijn, kunt u in het algemeen draaiboek terugvinden.

Praktische verplichtingen en adviezen

Regels rond handhygiëne

De regels van het algemene handboek blijven van tel. Voor de internaten voorzien we enkele bijkomende regels.

Op volgende momenten wast men best de handen:

- Voor- en na eetmomenten
- Bij het binnenkomen op internaat
- Voor het verlaten van het internaat
- Na sport- en spelactiviteiten
- Na betreden en verlaten van de eigen kamer

Voorzie daarnaast op een aantal cruciale plaatsen (bv in- en uitgangen) in het internaat handgelddispensers.

Mondmaskers

Mondmaskers moeten gedragen worden door contactbubbels die zich verplaatsen in ruimtes met leden van andere contactbubbels.

In principe zetten we in op mondmaskergebruik voor alle kinderen ouder dan 12 jaar. Wat betreft kinderen met beperkingen richt men zich op de instructies in het kader van busvervoer in het Buitengewoon Onderwijs.

Binnen de eigen leefgroep zijn mondmaskers niet nodig.

Het is niet verplicht voor het personeel om een mondmasker te dragen, enkel wanneer zij collega's uit een andere contactbubbel bezoeken.

Een mondmasker of faceshield kan de bescherming verhogen.

Eetmomenten

Bekijk welke mogelijkheden de grootte van de refter en keuken u geeft. De maximale groepsgrootte bedraagt 10 personen. Meerdere groepen binnen grote refters kunnen, maar deze groepen moeten strikt gescheiden worden. Deze ruimte mag enkel tijdens eetmomenten gebruikt worden. Probeer contactbubbels maximaal op verschillende tijdstippen te laten eten en zorg voor voldoende verluchting tussendoor.

Probeer circulatie van personen binnen refter- en keukenomgevingen te beperken.

Het voorzien van maaltijdmomenten in afzonderlijke ruimtes zoals leefgroepen kan ook helpen.

Waar mogelijk kunnen eetmomenten voorzien worden buiten of op de kamer van de internen.

Warme maaltijden moeten uiteraard voorzien blijven.
Bespreek de mogelijkheden zeker met de preventieadviseur.

Speeltuigen in open lucht

De leerlingen mogen gebruik maken van speeltuigen in open lucht, op voorwaarde dat ze voor en na het spelen de handen wassen. De toestellen hoeven na gebruik niet gereinigd te worden.

Douches en sanitaire ruimtes

Het toewijzen van sanitair en badkamers aan dezelfde leefgroep is aangeraden. In het geval meerdere badkamers aanwezig zijn tracht men best de bezetting van de badkamers te beperken. Het serieel gebruik door internen uit dezelfde leefgroep gevolgd door een andere leefgroep, na ontsmetting, is toegestaan.

Persoonlijke handdoeken mogen, na drogen op eigen kamer, in een (persoonlijke) gesloten linnenzak worden bewaard tot ze gewassen worden.

In het geval er een bad gedeeld wordt door verschillende leefgroepen is ontsmetting nodig na elk gebruik.

Betreden van slaapkamers en gemeenschappelijke gangen

Sta het betreden van de kamers van internen door internen van een andere leefgroep niet toe.

Laat de gemeenschappelijke gangen enkel gebruiken voor verplaatsing en voorzie wanneer mogelijk gescheiden circuits voor kinderen op eenzelfde gang uit verschillende leefgroepen of tracht leefgroepen per gang/gebied binnen het internaat op te delen.

Tracht dan ook zo veel mogelijk internen hun eigen kamer te geven, al dan niet tijdelijk.

Kamers personeel

Enkel door het betrokken personeel laten gebruiken, ook internen komen de kamer niet binnen.

Na elke wissel van 'shift' de kamer grondig reinigen.

Ontspanningsruimte

In de ontspanningsruimte hoeft er geen social distancing gewaarborgd worden wanneer er sprake is van 1 leefgroep. Tracht elke leefgroep een vaste ontspanningsruimte te bieden en de circulatie hierin sterk te beperken.

Terugkeer van/naar school/thuis

Internen zullen zich verplaatsen tussen de locatie waar ze verblijven en de school. Het is belangrijk dat bewaakt wordt dat dit op veilige manier gebeurt en in overeenstemming met de algemeen geldende regels en verplichtingen en adviezen:

Het beperken van contacten tussen de verschillende bubbels zal enige creativiteit vragen wanneer leerlingen toekomen of vertrekken op het internaat.

Familie en ouders van kinderen mogen de internaatsgebouwen niet betreden. Het systeem toepassen van een gespreide kiss-and-ride-zone met eventuele timeslots kan een oplossing bieden wanneer er veel internen terug komen.

Indien het gebouw dit toelaat kan in- en uitgaand 'verkeer' geregeld worden via een afzonderlijke in- of uitgang.

Verplichtingen en adviezen:

- Breng je internen nog eens op de hoogte van de algemene verplichtingen en adviezen
- Zorg dat er mondkmaskers zijn als het openbaar vervoer genomen wordt)
- Hou er rekening mee dat niet iedereen even goed op de hoogte is van de algemene regels en verplichtingen en adviezen (Nederlanders, inwoners van het Duits- of Franstalig landsgedeelte, mensen met een beperkte toegang tot informatie ..)
- Ga na wie je kan/moet verwittigen (bv. Wijkagent/lokale politie als jongeren toch in groepjes naar school/internaat/wandelen zullen gaan)
- Maak afspraken met vervoerders (De Lijn, een privévervoerder)
- Ga na of eventueel eigen vervoer conform is
- Zie zeker ook deel leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs

Inzet van vrijwilligers

Sommige internaten zetten vrijwilligers in binnen de internaatswerking. Deze vrijwilligers kunnen verschillende rollen opnemen, logistiek, pedagogisch, ... Denk na over welke inzet van vrijwilligers cruciaal is voor de werking en welke ondersteunend is. Tracht deze vrijwilligers altijd in te zetten binnen dezelfde leefgroepen om de contactbubbels te respecteren. De vrijwilligers dienen verplicht een mondkmasker te dragen.

Externen

Externen met uitzondering van essentiële bezoekers (dokter, herstelpersoneel, ...) zijn tijdens de COVID19-crisis niet toegelaten binnen de internaatsgebouwen. Ze zijn wel toegelaten op het domein.

Externen binnen de gebouwen dienen verplicht een mondkmasker te dragen.

Rondleidingen

Rondleidingen worden voor geen enkel internaat toegelaten.

Maatregelen bij leerlingen met COVID19-symptomen

In het geval er bij een interne COVID19-symptomen worden vastgesteld is het van belang deze af te zonderen. Hierna is het belangrijk om te bekijken tot welke doelgroep de interne behoort en de maatregelen hier vervolgens op af te stemmen.

Leerling kan naar huis

- Tijdelijke isolatie tot ouders ophalen, de locatie valt te bepalen in overleg met de verbonden school.
- Ouders raadplegen arts
- Leerling komt pas terug wanneer volledig genezen
- Leerling komt pas terug minimum 7 dagen na optreden van de eerste symptomen, of langer indien er nog klachten zijn, totdat deze volledig verdwenen zijn.

Leerling kan niet onmiddellijk naar huis.

- Internaat raadpleegt arts. Indien mogelijk COVID-19 moet er een staal worden afgenomen, door de huisarts of in een triagecentrum (bespreking met arts).
- Indien het om een bevestigde COVID gaat:
 - Leerling moet geïsoleerd worden
 - Gebruik van gemeenschappelijke ruimtes is niet toegestaan
 - Bij ziekte is wel een attest van de arts nodig voor schoolgaande leerlingen.
 - Isolatie van 7 dagen in de eigen kamer, of langer, zolang er ziekteverschijnselen zijn. [Zie richtlijn voor hygiëne.](#)
 - De groep/bubbel van de besmette leerling moet (in groepsverband) in quarantaine gedurende 14 dagen vanaf het laatste (onbeschermd) contact met de zieke.

Volgend materiaal is aanbevolen in de omgang met kinderen die ziek zijn:

- Zeep
- Wegwerpzakdoekjes
- Alcoholgel, 70%
- Vuilbakken die je kan afsluiten
- Chirurgische mondmaskers
- Handschoenen
- Wegwerpschorten met lange mouwen. Indien er geen wegwerpschorten met lange mouwen zijn, kan een linnen schort gebruikt worden die op de kamer van de bewoner blijft (opgehangen met de buitenzijde naar binnen). De schort moet tweemaal per dag vervangen worden en gewassen worden op 60 graden.
- Beschermbril, indien er procedures zijn waarbij bv. aerosol gegeven moet worden

Poetspersoneel

Zet voldoende in op poetspersoneel, desnoods ook in samenwerking met externe firma's.

Let wel op voor personeel dat op meerdere plaatsen werkt (bv. Op school en internaat), tracht dit te beperken.

Voorzie de juiste uitleg met betrekking tot de hygiënevoorschriften en ontsmettende producten voor het poetspersoneel.

Contactpersonen

GO!

Marianne De Paduwa: marianne.de.paduwa@g-o.be
02 790 96 70

Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Anja Dingenen: anja.dingenen@katholiekonderwijs.vlaanderen
02 507 07 77
GSM 0496 39 51 63

Dirk Vanstappen: dirk.vanstappen@katholiekonderwijs.vlaanderen
02 529 04 24
GSM 0497 42 43 58.

OVSG

Johan Vandenbranden: johan.vandenbranden@ovsg.be
02 506 41 91
GSM 0485 087 081

POV

Eric Billen: eric.billen@limburg.be
012 39 80 60

Onderwijsinspectie

Christian Potlout: christian.potlout@onderwijsinspectie.be

Contactgegevens Zorg en Gezondheid, Infectieziektebestrijding en vaccinatie

Voor het melden van een COVID-besmetting of informatie erover kunt u tijdens de kantooruren terecht bij de provinciale diensten infectieziektebestrijding.

Infectieziektebestrijding Antwerpen

Dr. Wim Flipse Anna Bijnsgebouw,
Lange Kievitstraat 111-113 bus 31,
2018 Antwerpen
Tel. 03 224 62 06 - Fax 03 224 62 01
E-mail: wim.flipse@vlaanderen.be

Infectieziektebestrijding Limburg

Dr. Wouter Dhaeze (tijdelijke vervanging)
Dirk Boutsgebouw,
Diestsepoort 6 bus 52,
3000 Leuven
Tel. 016 66 63 53 - Fax 016 66 63 55
E-mail: wouter.dhaeze@vlaanderen.be

Infectieziektebestrijding Oost-Vlaanderen

Dr. Naïma Hammami
Virginie Lovelinggebouw,
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 55,
9000 Gent
Tel. 09 276 13 70 - Fax 09 276 13 85
E-mail: naima.hammami@vlaanderen.be

Infectieziektebestrijding Vlaams-Brabant

Dr. Wouter Dhaeze
Dirk Boutsgebouw, Diestsepoort 6 bus 52,
3000 Leuven
Tel. 016 66 63 53 - Fax 016 66 63 55
E-mail: wouter.dhaeze@vlaanderen.be

Infectieziekten die voorkomen in een organisatie of (zorg)voorziening die uitsluitend behoort tot de Vlaamse Gemeenschap in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest kunt u ook melden aan infectieziektebestrijding Vlaams-Brabant.

Infectieziektebestrijding West-Vlaanderen

Dr. Valeska Laisnez
Jacob van Maerlantgebouw,
Koning Albert I-laan 1-2 bus 53,
8200 Brugge
Tel. 050 24 79 15 - Fax 050 24 79 05
E-mail: valeska.laisnez@vlaanderen.be

Dringend melden van COVID-uitbraak

Voor het dringend melden van infectieziekten kunt u buiten de kantooruren de dienstdoende arts infectieziektebestrijding bereiken op het nummer 02 512 93 89

Nuttige links

Op sites van de belendende sectoren Jeugdhulp en VAPH vindt u ook informatie die nuttig en inspirerend kan zijn:

- [De algemene verplichtingen en adviezen omtrent preventie en hygiënische maatregelen voor de residentiële voorzieningen \(VAPH\)](#)
- [Maatregelen VAPH \(Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap\) Corona en Jeugdhulp](#)

Extra informatie

- [Heropstart van de lessen op school](#)
- [Coronavirus](#)

[Uitgangspunten](#)
[Maatregelen](#)
[Adviezen](#)
[Ondersteunende vragen](#)

2.MENSEN

Uitgangspunten

- Welbevinden op school is voor leerlingen én onderwijspersoneelsleden belangrijk, zeker ook in coronatijden. Deze periode heeft een niet te onderschatten impact op het psychosociale welzijn van personeel en leerlingen.
- Scholen maken tijd en ruimte vrij om met de emoties en angsten van iedereen om te gaan. Het is nodig om aandacht te hebben voor het sociaal-emotionele en psychische welzijn van alle betrokkenen.
- Dit is zowel belangrijk voor leerkrachten en leerlingen die fysiek naar school komen als voor die leerkrachten en leerlingen die op afstand aan de slag zijn.

Maatregelen

- Vanaf 15 mei start je opnieuw met de registratie van je leerlingen, bij voorkeur dagelijks. Die informatie laat AGODI toe:
 - Op te volgen hoeveel leerlingen hoeveel dagen per week aanwezig zijn. Dat helpt het effect van de fysieke aanwezigheid (en de bijbehorende mobiliteit) op de evolutie van het coronavirus in te schatten en te evalueren.
 - De evolutie van de afwezigheden door ziekte (code Z) bij de leerlingen op te volgen.
- Er zijn tijdelijk 2 nieuwe codes: N (leerling aanwezig in de opvang op school) en X (leerling is niet op school en wordt niet op school verwacht). Ze zijn beschikbaar in je schooladministratiepakket, zodra de softwareleveranciers de aanpassingen doorvoeren.
- Leerlingen die niet naar school komen omdat hun ouders en/of zij zelf bang zijn, kan je wettigen met code P. Zo kan je het CLB, interne leerlingenbegeleiding of zorgcoördinator inschakelen en angstgevoelens bespreekbaar maken. Gebruik in deze context best dus geen code B, zodat je kwetsbare leerlingen niet extra treft door het mogelijke verlies van hun schooltoelage.
- Lees meer in de nieuwe omzendbrief NO/2020/01.

Adviezen

- Organiseer deze team- dag conform de richtlijnen over social distancing. Organiseer dit desnoods via een mix van fysiek en online samenkomsten. Betrek hier ook de leerkrachten bij van de klassen die nog niet fysiek op school zullen komen.
- Organiseer tijd voor het psychisch en emotioneel welzijn van de leerlingen bij de heropstart en tijdens lesmomenten als dat nodig is. Werk inclusief en organiseer dit dus via een mix van fysiek en online samenkomsten (cf. 'blended learning'). Niet alle leerlingen van een bepaalde groep zullen wellicht op school aanwezig kunnen zijn, bijvoorbeeld omdat ze in quarantaine moeten blijven.
- Continueer afstandsleren voor die jongeren die tot één van de risicocategorieën behoren of die nog niet onmiddellijk op school kunnen herstarten.

- Voor leerlingen van het 1ste, 3de en 5de jaar gewoon secundair onderwijs en van het deeltijds beroepssecundair onderwijs organiseer je best - los van eventuele evaluaties – ten minste 1 afsluitende dag, en meer als het kan. Tijdens deze afsluitende dag(en) is er zowel ruimte voor het psychisch en emotioneel welzijn van leerlingen als voor het voeren van een dialoog met de leerlingen over hun leervorderingen en de studieoriëntering. Scholen kunnen zo een beter zicht krijgen op de pedagogische en psychosociale situatie van hun leerlingen, ook met het oog op volgend schooljaar. We geven ruimte aan de scholen om invulling te geven aan deze dagen.
- Communiceer tijdig, aan de ouders en leerlingen over hoe de heropstart in jouw school zal verlopen en wat de school doet om te zorgen dat dit in veilige omstandigheden gebeurt.
Communiceer ook welke leerjaren nog niet zullen starten en geef in de mate van het mogelijke een perspectief mee over wanneer de andere leerjaren herstarten, of wanneer je daarover opnieuw zal communiceren. Je bent daar als school mede afhankelijk van de beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad; communiceer dat ook aan ouders en leerlingen.

Ondersteunende vragen

Welke psychosociale ondersteuning bieden we aan voor alle leerlingen?
Welke externen schakelen we eventueel in?

Welke psychosociale ondersteuning bieden we aan voor specifieke leerlingen?
Welke externen schakelen we eventueel in?

Blijven we continu voldoende aandacht hebben voor het psychosociaal welzijn van ons personeel?

Schakelen we het CLB in voor psychologische ondersteuning van onderwijsprofessionals en leerlingen?

Hoe betrekken we de onderwijsinternaten in de begeleiding van de interne leerlingen?

Maken we gebruik van de pedagogische reserve?

Hoe brengen we de psychosociale noden in kaart?

Wie vangt de leerlingen op school op en hoe organiseren we ons?

Wie monitort of we alle leerlingen die nog thuis leren bereiken?

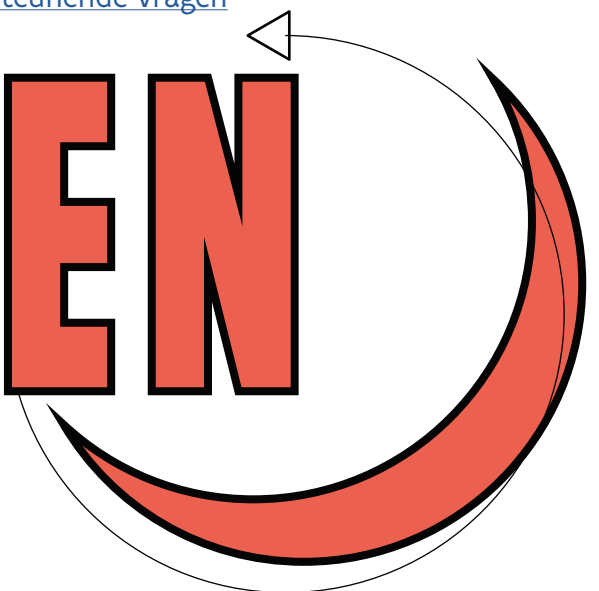
Hoe vangen we tekorten op in het team door ziekte of quarantaine?

Hoe gaan we om met de leerlingen die we dreigen kwijt te geraken (18+, gewettigde vs. ongewettigde afwezigheid, in buitenland, definitief uitgesloten)?

Hoe betrekken we de PBD en de onderwijsinspectie voor de ondersteuning van de schooldirectie en het lerarenteam bij (de voorbereiding van) de herstart?

[Uitgangspunten](#)
[Maatregelen](#)
[Adviezen](#)
[Ondersteunende vragen](#)

3. LEREN

Uitgangspunten

- De begeleidingsdiensten van alle onderwijsverstrekkers hebben een aantal handvaten geformuleerd om essentiële doelen af te bakenen, die ervan uitgaan dat:
 - De focus op de essentiële doelen ligt. Een brede, harmonieuze vorming blijft belangrijk.
 - Je vanuit de diversiteit en context van jouw school (en leraren van hun klas), het best keuzes kan maken over welke leerinhouden je nog moet aanbieden.
 - Er expliciete aandacht nodig is voor die leerlingen die een achterstand opbouwden tijdens de preteaching-fase. Ook voor de leerjaren en leerlingengroepen voor wie het onderwijs op school nog niet herstart, is deze aandacht nodig.
 - De keuze van de lesorganisatie bij het schoolteam blijft. Waak over een evenwichtige inzet van je hele schoolteam.

Maatregelen

- Als je als school afwijkt van de gewone lessenroosters, zet je je personeel soepeler in en je respecteert daarvoor de gemaakte afspraken.
- Vanaf 15 mei kunnen de stages in het voltijds onderwijs (zowel gewoon als buitengewoon secundair onderwijs) terug opstarten van zodra de betrokken bedrijven terug opstarten. Mogelijk kan niet elke onderneming terug starten met de stage, of acht niet elke school het opportuun dat de stage terug opstart. Scholen kunnen deze beslissing vandaag al nemen.
- Voor studierichtingen met stages kan je de beslissingsboom over de stages gebruiken:
 - Stap 1: geef prioriteit aan leerlingen voor wie een stage verplicht is vanuit een federale regelgeving (opleiding verzorging/zorgkundige/farmaceutisch-technisch assistent).
 - Stap 2: leerlingen die vallen onder artikel 157 §6 van de codex secundair onderwijs: leerlingen waarbij de stage verplicht is in het curriculum (en deze verplichting nog niet werd doorlopen) dienen voorrang te krijgen op leerlingen die geen stageverplichting hebben of deze verplichting al hebben volbracht. Indien een stage binnen deze verplichting niet mogelijk is, kan er beroep worden gedaan op de overmachtsbepaling die nu reeds in de regelgeving werd voorzien.
 - Stap 3: laatstejaars krijgen voorrang op andere leerlingen.

Adviezen

Als je essentiële doelen bepaalt, volg je volgende richtlijnen:

- Ga stapsgewijs te werk door eerst te selecteren wat essentieel is, baken samen met het schoolteam af wat in welk jaar nog aan bod zal komen en maak samen keuzes.
- Een eerste selectie gebeurt het best door de individuele leraar. Het leerplan vormt hierbij het vertrekpunt en niet de gebruikte methoden en/of handboeken. De volgende afwegingen kan je daarbij maken:
 - Kunnen bepaalde leerplandoelen doorgeschoven worden naar het volgende leerjaar omdat ze aansluiten en gemakkelijk op te pikken zijn in het volgende leerjaar? Daarbij is ook de afweging te maken voor welke leerdoelen onderwijs vanop afstand eerder wel of eerder niet geschikt is.
 - Werden de inhoud die verwerkt zitten in de leerplandoelen al voldoende aangeboden?
 - Bevatten deze leerplandoelen belangrijke voorkennis voor latere leerjaren, in het bijzonder bij scharnier- of transitie momenten?
 - **Derde kleuterklas:** zet in op die competenties die nodig zijn om in het eerste leerjaar te starten.
 - **Zesde leerjaar van de lagere school:** focus op de essentiële leerstof die nog behandeld moet worden om een vlotte overstap te kunnen maken naar het secundair onderwijs.
 - **Even leerjaren van de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs:** overweeg wat nodig is om een vlotte overstap te kunnen maken naar een volgende graad.
 - **Eindjaar van het secundair onderwijs:** overweeg wat nodig is voor de doorstroom naar een vervolgopleiding en/of de arbeidsmarkt.
 - Zijn de leerplandoelen verplicht?
 - Welke leerplandoelen werden al bereikt vóór de opschorting van de lessen en via afstandsonderwijs?
- Besteed vooral aandacht aan vakken die een groot gewicht hebben in het geheel van het curriculum van de studierichting of het leerjaar, maar zorg daarnaast ook voor een goede afwisseling met de andere vakken in het curriculum. Bewaak als schoolteam het geheel van het curriculum en stem onderling af, zodat je per studierichting, leerjaar en klasgroep een evenwichtig en haalbaar geheel aan leerplandoelen (en bijbehorende opdrachten) kan afbakenen.
- Houd als schoolteam de algemene taakbelasting van leerlingen onder controle. Leerlingen mogen niet overbelast worden. Daar zorgen de leraren voor. Ze zorgen voor een evenwicht tussen lessen op school, thuis nieuwe leerstof krijgen en taken en oefeningen.

- Leerlingen mogen niet overbelast worden. Daar zorgen de leraren voor. Ze zorgen voor een evenwicht tussen lessen op school, thuis nieuwe leerstof krijgen en taken en oefeningen.
- Geef als schoolteam extra aandacht aan de leerlingen die je moeilijk bereikte in de periode van preteaching en nodig desgevallend leerlingen met specifieke problematieken uit hen om te ondersteunen op school.
- Specifiek voor het buitengewoon onderwijs bekijk je met het team het best vanuit het individueel handelingsplan van de leerling wat nodig is in functie van zijn toekomst- en ontwikkelperspectief. In functie van deze nieuwe beginsituatie bepaal je prioritaire doelen en maak je afspraken rond voorbereiding en begeleiding. Besteed specifieke aandacht aan leerlingen die in aanmerking komen voor een getuigschrift basisonderwijs. Voor hen moet je voor 1 juni een gelijkwaardigheid van de leerdoelen aanvragen aan de onderwijsinspectie.
- Dit geldt ook voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum in het gewoon basisonderwijs en voor alle leerjaren in het gewoon secundair onderwijs waar men moet bepalen of het gevolgde individueel aangepast curriculum (IAC) het gemeenschappelijk curriculum voldoende dicht benadert om een regulier studiebewijs i.p.v. een attest van verworven bekwaamheden uit te reiken.
- Een focus op praktijkvakken kan aangewezen zijn voor jongeren uit het 6de en 7de jaar tso en bso. Voor de andere leerlingen in het tso en bso is de algemene vorming minstens even belangrijk.
- Besteed voldoende aandacht aan de studiekeuzebegeleiding van leerlingen in een scharnierjaar of eindjaar van het lager en secundair onderwijs.
- Je kan ervoor kiezen om bijzondere leermeesters levensbeschouwing in te zetten voor leerinhouden buiten de levensbeschouwelijke vakken, mits lokaal overleg en mits zij over een pedagogisch diploma beschikken, en dit bij voorkeur in de school waar hun grootste opdracht ligt. Omwille van preventie-overwegingen worden zij in slechts één vestigingsplaats ingezet (zie thema Veiligheid). Je kan hen ook inschakelen voor de noodopvang of voor ondersteuning in de schoolorganisatie, mits de lokale afspraken en de preventievoorschriften gerespecteerd worden. De opdracht die hen wordt toegewezen, maakt het niet onmogelijk dat zij digitaal in contact blijven met hun leerlingen¹.

Ondersteunende vragen

Schakelen we de pedagogische begeleidingsdienst in voor ondersteuning? Voor bijkomende materialen en ondersteuning kan je terecht bij de pedagogische begeleiding, via onderstaande sites:

- [De begeleidingsdienst van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap](#)
- [De begeleidingsdienst van Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#)
- [De begeleidingsdiensten van de kleine onderwijsverstrekkers](#)
- [De begeleidingsdienst van OVSG, Onderwijsvereniging van steden en gemeenten](#)
- [De begeleidingsdienst van het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen](#)

Hoe schatten we in waar leerlingen staan?

Hoe gaan we om met mogelijke tekorten tijdens het leerproces? Via remediëring, preteaching, extra lessen...?

Wat zijn doelen die een leerling zelfstandig kan bereiken en wat zijn doelen die we best tijdens contactmomenten kunnen aanpakken?

Hoe organiseren we het lessenrooster en de inzet van leraars en ondersteuners in functie van de essentiële doelen?

Hoe organiseren we praktijkvakken?

Hoe komen we aan de nodige grondstoffen voor de praktijkvakken?

Wat hebben leerlingen nodig om thuis zelfstandig te kunnen werken?
Wat moeten leerlingen kunnen om thuis zelfstandig te kunnen werken?

Hebben we een bijzondere aanpak nodig voor bijzondere doelgroepen? (bijvoorbeeld leerlingen met leerstoornissen, OKAN, leerlingen die nog langer afwezig zijn)

Welke ondersteuning is mogelijk en nodig? Kunnen we ondersteuningsnetwerken inschakelen of OKAN-vervolgcoaches? (zie ook thema veiligheid)

Bereiken we alle leerlingen en ouders? Schakelen we brugfiguren en intermediaire organisaties in?

Maken we gebruik van de [pedagogische reserve](#)?

[Uitgangspunten](#)
[Maatregelen](#)
[Adviezen](#)
[Ondersteunende vragen](#)

4. ORGANISEREN

Uitgangspunten

- Zo efficiënt mogelijk een zo veilig mogelijke schoolomgeving aanbieden.
- De onderwijstijd maximaliseren.

Maatregelen

De nodige vaccinaties en (para)medische hulpverlening moeten veilig blijven doorgaan.

Adviezen

- Je organiseert nu beter geen schooluitstappen, sportdagen, enz. meer, zodat je meer onderwijstijd hebt om te focussen op je geselecteerde doelen.
- Scholen kunnen er ook voor kiezen om facultatieve verlofdagen en pedagogische studiedagen niet te laten doorgaan. Scholen kunnen hier enkel voor kiezen na overleg met de lokale personeelsvertegenwoordigers.
- Je organiseert best in de mate van het mogelijke een mooie afsluiter van het schooljaar voor alle leerlingen en personeelsleden. Je respecteert daarbij uiteraard de veiligheidsmaatregelen.
- Ga eventueel in overleg met andere partners, bijvoorbeeld je lokale overheid, om de nodige facilitaire voorzieningen uit te breiden en om je school zo veel mogelijk te ontzorgen (lesruimte, toegang tot de school,...).

Ondersteunende vragen

Hebben we aandacht voor overgangsrituelen (bv. 100 dagen, of overgang lager – secundair onderwijs, einde secundair onderwijs) en kunnen we veilige alternatieven organiseren? Of kunnen we ze uitstellen naar bijvoorbeeld de laatste week van augustus?

Werken we elk uur met alle leerlingen?

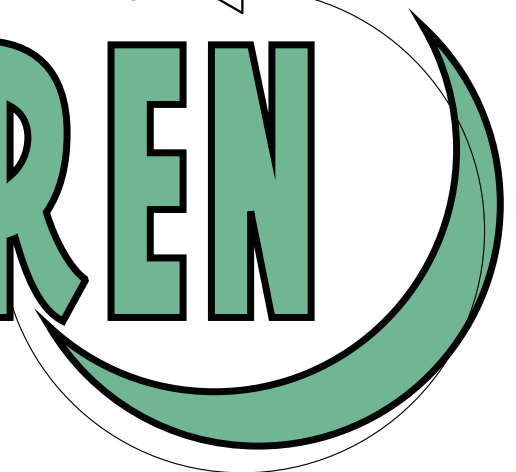
Hoe ziet het lessenrooster eruit?

Hoe delen we de leerlingen in?

Hoe organiseren we oudercontacten vanop afstand, etc.?

[Uitgangspunten](#)
[Maatregelen](#)
[Adviezen](#)
[Ondersteunende vragen](#)

5. EVALUEREN

Dit hoofdstuk is **beperkt van toepassing op het buitengewoon basisonderwijs**. Het is **wel** van toepassing op het **buitengewoon secundair onderwijs**, maar op sommige opleidingsvormen meer dan op andere. Als het hier gaat over het civiel effect van de studiebekrachtiging, is dit minder van toepassing op OV1 en OV2, maar zeker wel op OV3 en OV4.

Uitgangspunten

- Iedereen krijgt een faire evaluatie.
- De klassenraad krijgt het vertrouwen om met kennis van zaken de juiste beoordeling te maken.

Maatregelen

- De gevalideerde toetsen in het lager onderwijs worden dit jaar uitzonderlijk optioneel.
- De noodregelgeving voor het schooljaar 2019-2020 voorziet een mogelijkheid om af te wijken van het schoolreglement in het kader van evaluatie in functie van de overmachtssituatie. Communiceer hier duidelijk over met ouders en leerlingen.

Adviezen

- Maximaliseer de resterende onderwijstijd. In het basisonderwijs betekent dit dat er best lesgegeven wordt tot 30 juni. In het gewoon secundair onderwijs betekent dit dat de eventuele examens best enkel in de laatste week van juni georganiseerd worden.
- Als er examens georganiseerd zouden worden, houd rekening met de belasting van de leerlingen.
- Als er voldoende informatie is voor een degelijke beoordeling, gebruik de onderwijstijd dan niet om examens te organiseren.
- Denk na over alternatieve evaluatievormen en over alle informatie waardoor beslist kan worden dat een leerling de nodige kennis en vaardigheden verworven heeft die relevant kan zijn bij de eindbeoordeling.
- Kansen op een extra evaluatie gaan prioritair best naar kinderen en jongeren voor wie er onvoldoende basis is om te beoordelen op basis van de evaluatieresultaten van vóór 13 maart.
- Bij negatieve evaluaties: zorg voor voldoende transparantie en een grondige en goed onderbouwde motivering. Zo vermijd je juridisering.
- Maak gebruik van alle mogelijkheden in de regelgeving, bijvoorbeeld graadevaluaties in het secundair onderwijs.
- Tracht met de delibererende klassenraad voor zoveel mogelijk leerlingen tot een weloverwogen beslissing te komen in juni/juli. Geef leerlingen waar mogelijk het

voordeel van de twijfel. Maak gebruik van vakantietaken en remediëring zodat leerlingen zelf tijdens de vakantie bepaalde tekorten kunnen bijwerken. Maak, indien nodig, gebruik van bijkomende proeven, herexamens, inhaalstages ... om bijkomende informatie te verzamelen en zoveel mogelijk kinderen een tweede kans te geven.

- Evaluaties die gebeurden in de drie weken vóór de paasvakantie kunnen enkel als formatief beschouwd worden.
- Formatieve evaluatiegegevens uit de drie weken vóór de paasvakantie en van de periode van preteaching kunnen enkel in het voordeel van de leerling gebruikt worden.
- Scholen die ervoor kiezen om de deliberaties begin juli te houden, verzekeren de leerlingen en hun ouders dat zij de resultaten ten laatste op 7 juli krijgen. Scholen kunnen hier enkel voor kiezen na overleg met de lokale personeelsvertegenwoordigers.

Ondersteunende vragen

Welke doelen kunnen via permanente evaluatie?

Welke informatie leveren de online platformen? (bijvoorbeeld format waarop evaluatie aangereikt wordt)

In welke jaren is summatieve evaluatie noodzakelijk?

Welke vakken nemen we op in de examenperiode?

Hoe organiseren we deliberaties? Wie delibereren we? Wanneer delibereren we?

Houden we er rekening mee dat onze beslissing impact heeft op andere scholen?

Wat zijn de vangnetten indien twijfel?

Kunnen we de beoordeling uitstellen?

Welke mogelijkheden voor tweede kansen of voor ondersteuning zijn er in de grote vakantie? (bijkomende proeven, herexamens, vakantietaken, zomerscholen...)

Ondersteunende vragen

Hebben we aandacht voor overgangsrituelen (bv. 100 dagen, of overgang lager – secundair onderwijs, einde secundair onderwijs) en kunnen we veilige alternatieven organiseren? Of kunnen we ze uitstellen naar bijvoorbeeld de laatste week van augustus?

Werken we elk uur met alle leerlingen?

Hoe ziet het lessenrooster eruit?

Hoe delen we de leerlingen in?

Hoe organiseren we oudercontacten vanop afstand, etc.?